Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Journal van Gedaene Tochten - Cod. Karlsruhe 476

Lieranus, Arnoldus

[Amboyna], 1631-1635

No. 11: Anno 1634

urn:nbn:de:bsz:31-65353

Visual Library

N.o 11

Nademael op den 27e Janu.o 1634 by resolutie goet gevonden en geaccordeert is, syn E. sigh persoonelyck de vorste Hongie vant Cap tuil als uyt d'eylanden soo spoedich als mogelyck voor Lochou te laten vinden, tot welcken eynde oock op den 29e den cap.t Gerardt Wil Ferman, met een prauw is affgevaerdicht, om de corcorren van Oma en uyt d'eylanden affte vorderen, ende sich met deselve mede voor Lochou te vertoonen, en syn E. met de voordere macht aldaer te verwachten. syn E. heeft mede op sekere advysen van Lochou, die hier naer syn E. comste verlangende, den luitenant Revilet op den 3e Febr.o met de corcorren Natiwe, Alang, Larrique en Asilu affgevaerdicht, den welcken syn E. den 6 Febr.o voormiddags met syn Corcorre, en 't voordere vaertuych vant Cap tuil is gevolcht, om sich met de geheele macht ter gedachter plaetse te begeven.

Ady 6e Febr.o ontrent 10 à 11 uren is d'Ed. Heer Gouverneur met syn Corcorre vant Cap tuil gepassagiert, als hebbende d'andere geheel eygende vaertuygen hem te voegen. Weynigh voorby de portugeesche bay geschept synde quam S.r Nicolaes de Swardt met een prauwken aen syn E. corcorre, rapporterende S.r Duerl tydinge van Oma, dat comen te rebben, aldaer vier schepen gesien te syn, en nessens die noch een op de Passo. Derhalven syn E. resolveerde naer de Passo te gaen om de waerheyt te vernemen,

Naermiddachs geen apparentie synde, vermidts de harde windt en contrarie stroom, ondert hoeck van Rosenive bovene te comen, heeft syn E. het ontrent de bay van Hatiwe doen setten, daer syne E. tegen den avondt de stroom verloopen en de windt gestilt synde, nessens Poitta en Laittogallatt vandaer heeft doen scheppen,

S'middernachts de windt sich seer ontstekende, heeft syn E. het voor de Waytam off inde bay van Ottimoory Baron doen setten, daer onbesprock prauwe van Mons.r Duerl affgevaerdicht, en quam, mede brenght een brieff aen syn E. daer uyt het [illegible] wiert de tydinge vande schepen niet waer te syn, maer het Jacht van cap.t Voogel uyt Banda gecomen op de Passo te leggen. De wint ten nacht door een taemelycke coelte uyt den N: W: en N.N.W: met veel regen,

Ady 7e d.o heeft syn E. weder voort doen scheppen, en te 10 à 11 uren by het strandt van Hila recht voor de Negry gecomen synde, laetste sitten onder boech naer bovene gevonden, om d'orangquays aen syne boort te roepen. Ondertusschen is syn E. aen landt gegaen, om haer [illegible] die een gelegentheyt van strandt op een hooghte ganse ongewoon 't landt te besien, syn E. weder aen boort gecomen synde, quamen eenige der orangquays aen syn boordt, mede brengende een present van hoenderen, pisangh, clappus, pynangh en [illegible] sagoubellen, dewelcke syn E. voorgestelt, waert redes het waer dat se onder de conincks van Hitto uyt Hila naer presenteerde mede te pangayen, daer haer corcorre noch so onghereet was, waerop se weynich wisten te antwoorden, dan alleen dat d'timmerlieden haer deselve vaerdigh te maecken belooft hadden, doch niet volbracht etc.a syn E. belast te haer met een à 2 prauwen naer Capaha te schepen, om als te minder tyt aldaer te verschynen, en de voorgenome reys naer Lochou als te eerder te voorderen,

Liroeye dat van hier naer de bocht van Way scheepten. quam Louys
Gomez met een praeuwe aen sijn E.e corcorre, rapporterende haer vaert
op de passo te leggen. voor Lokhoe gevest te sijn, ende aldaer d'aen
comst vandies Sedaga op Lusilla verwacht kan te hebben. Ende dieselve te
versoecken dat het Jacht vande heer voor Lokhoe geleyt mocht werden
insgelijcks alle de Soldaten aldaer aen landt synde, daertegens die van
Lokhoe niemants anders, als op de comste vandies E.e gen. Sommeren
en Boeyen, veel voetende dien Quimelaha. niet anders voor te hebben
dan hun door dien middel over Way te verrecken: sijn E.e die alles vier
't lant gelegen beclaert te hebben het landt verder te besien, ende den Nata
Bouen te becleeden. hun soo veel 't mogelijck by sijn E.e te bevorderen:

'S avondts ontrent 5 uyren gingh sijn E.e met de groote Corcorre, die
van Oma. Lattogaceat, ende Kilangh. voor Way door setten. ende met der
Legen voorder Corcorre treckten, s'middernachts onder 't landt verder voort
te pangayen. werden door de contrarie windt genootsaeckt te sitten.

Den 8 Febr.xo — 's morgens quam d' Mardyckers Corcorre by ons, haer besoigne aen ons
boordt versien, ondertusschen ontrent den middagh gingh 't sijn E.e
verder voort doen pangayen. ende naerdat ontrent 4 a 5 uren geleghen
hadden ende effen onder den hoeck van Way gecomen waren. begost hem
sich dese windt soo seer, dat onse corcorre sulcx verstijfde te perijckel was
om aen landt gesmeten te worden. Doch doen 't niet te ontseeken gescheepts
seyden. ende niet anders als aen de wal te raecken, te verwachtende stont.
Heeft de Godt geliefft 'tselve voorder windt om te doen draeyen, ende ons
alsoo met perijckel van twee dreggen, met 't tocken ende roeyen ons bij daer
om affte houden ende te doucken, weder naer Way te brengen, alwaer wij
dit 's avondts ten tegen 4 a 5 uren inshoren de Rivier setten, alwaer
ontrent een uur geseten zijnde. quam [illegible] ons rapporterende. dat de Mar-
dyckers. ende pandits corcorre. ontrent Waylein het landt ende aen 't Riffs
tot stucken waeren, maer 't volck daer van gecomen te sijn.

Den 9 D.o — 's morgens sondt sijn E.e. S.r de Hoyer met de Schuyt om 't gesegde
vande verlooren corcorres te halen. aen Oma. ende Kilangh. over te
geven, ende onse verlaten dreggen soo 't mogelijck waer weer te visschen
ende ooch te besien off de gen. lande corcorren geholpen connen werden.
Ontrent 9 uren quam Louys Gomez met een praeuw aen sijn E.e Corcorre
met de welcke S.r de Hoyer een timmerman ende plaetloot ontbodt. om
de Mardyckers corcorre te calfaten, alsoo die seffs wel hadden. dieselve.
alsdan op de passo te brengen. ende weder op te maecken. rapporterende
voorder. die van Waylein 5 a 6 stux corcorres van Oma. naer de cust
van Lamarius gesien te hebben over 't landt. die welcke wij presumeerden
de corcorren uyt d'Uliassers te sijn.
Desselven voormiddachs quam de corcorre van Batjudeo bij ons daer Laccar
Bessy orangkaya van Way mede op was. die sijn E.e affvraeghde, off
het volck op Hatiwesaga [illegible] weder om wat gecomen. daer hij
op tot antwoordt gaff. een maer persoon weder gecomen, maer d'ander
noch aldaer te sijn. daerom sijn E.e hem belaste een arangkaya der-
waerts te senden, met last ende bevel. om die van Hatiwesaga. aen te
seggen. dat sij dieselve weder om souden neer setten, off dat het op haer
eyge halse comen souden vergaen.
Ontrent de middernacht hoorden 5 a 6 schoten [illegible]. ontrent den hoeck van
Way die daer scheen leggen souden te wachten wat corcorres het waeren
die wij weder 's morgens des 10 D.o bij de hoeck gewaer wordende, ende
met een schoot haer waer te ontbieden, bij den andere comende bevonden
te sijn de corcorren. Oma. Titowaey. Porrisoru. Amet. Oelatte. papera.
met d' Orangkaya Haxia ende Boy. waermede des capt. Wier [illegible] inssh

d'Heeren geroepen was, insgelijcx de Corcorre van Ottimoerij. die op Cam-
rie hier haer gebleven dat op den Hoeck van Way 7 kleine Corcorren ge-
sien te hebben, daerom derwaerts quamen onse Sloepen, rapporterende
die van Lonitu ende Tamarin. ontrent den Hoeck van Hyea. een man
geleden geweest te zijn, ende aldaer 6 Tarnataensche hooffden. bij hun sijnde
om een vaertuyge te maecken, met eenich brouw ende twee kleine kinderen
gehaelt te hebben: vandeselve 20 persoonen nae den Coninck van Lonittu
om deselve te prijen [illegible], afgevaerdiget, ende enige aldaer verwachtende
schepen van Banda. onder Coninck te verwachten, geweest te zijn. van
deselve mede hier haer te hebben, die van Cayboba wel genegen te wesen
haer onder d'Ed. Compagnie te begeven, insgevallen zijn Ed. een vaste
op haer landt wilde maecken, daer sij met de Natie Negeri. tot
derde haeff houdende huysgesinnen toe. en souden comen woonen, ende dat
de Tarnatanen die van Cayboba wijs gemaecht hadden, dat sijn Ed. van
Henitella de vlucht hadt moeten nemen. en 2 cleyne ende 1 groot stucke
met 30 musquetten achtergelaten hadden.
Rapporteerde mede dat die van Ma. lato hoeckij ende Hatiwaga niemant
anders als den Quimelaha voor haer hooft te kennen. en met de andere
mattaray gedraegen te hebben, den Quimelaha nimmer ofte nooit aff
te wijcken waeren, maer haer goet is bereidt daer bij te wijcken opsetten
ende sij dat voornemen bewillicht hebben. ontrent des hoecks van
Wayen comende vonden aldaer de twee schadeloose Corcorren. daer van
sijn Ed. de slecken dede lichten. ende een Titowaij overgeven, gelijcx
mede de Soldaten vander Mardijckers. [illegible] deselve Corcorre te gaen. claer
vonden, ende die van Poeta. op Wapira. alsoo sijn Ed. haer bevoolen
hadt nae de pas te scheppen, ende van daer soo haer 't mogelijck wilde
te keeren, ende haer bij sijn Ed. op Loehoe te vervougen, twelcke bequijt
sijnde schepten voorder met onse tegenwoordige macht 14 Corcorren
sterck sijnde, den hoeck om, van waer wij. vermidts de N: ten W:
ende N: N: W: windt noch continueerde, ende daerom lichtelijck op de wal
van Laxaga. sijnde een lager wal, bevaerdt souden hebben connen verdeelen gelijck
d'anderen dachs. te voorn Mardijcqua ende Poltta. overcomen was, onse
cours met mooij [illegible] wederkeer op het binnen Eylandt aen te setten
maer comende recht medts waters. onse kracht des windts, daeromme goedt
vonden onsen cours naerder om 't van Tamarin te stellen. alwaer wij
het ancker deden. onder den Hoeck Tinanon. tusschen Warlamma ende Hati
sonwa. gelegen, van waer wij weder middernachts onse anckers lichten
ende sijn Ed. belast te recht op Noessa Oela. aen te schieten, waervooren wij
het 's morgens ten 11 : 8o weder setten, ende onse mast oprichtende
met een N. N: W: windt overgis kerken tusschen het landt van Ceram
ende Noessa Oela. hier door geschiet sijnde sagen andere hoeck voor bij
Cayboba. 4 a 5 persoonen opt landt daer over sijn Ed. de witte vlagge
liet waeyen maer namen terstont de vlucht, ontrent d'oversijde
comende vernamen 2 Corcorren voor uyt. daer al reedt gemaecht hebben
om te scaen, met het affwerpen vande Totangos. oft dack, alwaer wij
het setten ontrent Lochio, verwachtende d'resterende Corcorren, die verre
achter waeren. ende aldaer water gehaelt hebbende, ende d'anderen alsamen
bij den anderen sijnde, belast sijn Ed. het ancker te lichten, ende voorts
naer Loehoe onse cours te stellen. comende ontrent Lerinella vonden aldaer
de Corcorre vanden Sedaga. met een Orancaija armen wal. die terst tom
nae ons toe quam scheppen (den Quimelaha liet van sijn fortresse een
weinich blaeu lakendt vlaggen, twelck sijn Ed. meijnde een [illegible] was
doch een witte vlagge liet uyt steecken) daer van Roeloff gekeken
onder coopman ende volck. aen sijn Ed. boordt begeven. vergaderende tgelijck
aldaer hare cours te vanden Sedaga. op Lerinella. geschiet was, namentl
de Brieff des Conincx ingehaelt te sijn, bij de soon vanden Quimelaha, daer

bij sijnen macghden gingen sij met wardis. Ende een dragende een gout
Pijnnangs becken. ende de Sedaga vanden Quimelaga ontfangen
wesende, wierdt Ißhasgiudt een stormgaedt opgedaen. daer een goudis Sack
hem eirenijck gemaeckt op 't londt, twee chargies, telckens van 50 musquetten
gedaen te wesen: ende dat hij nademael de Sedaga hier naer d' gem. sijn
comptoir te bireautor met d' Arangkaij van Hatine, die onlangs te voorens
hier soo mans als vrouwen, hoofden van caxaga. Ende immaco gehaelt
hadden, ommeghewest 't was, om d' eerste Sommen van wegen de Quim
melaga aen te dienen, de comptoir van sijn Ed. hier eerst te sijn, maer
dat toch niet met d' gezeyde houtsen weder comen, maer alleen met
3 a 4 stucx. om de saecken volgens des coninex last 't met de Sedaga
tot een goet accoordt te brengen, alwaer hij versocht sijn Ed. al langs
op de reviere te sijn, de Sedaga voor ons ommer schepingh wierdt nadat
sijn Ed. delen, ende hij d' Sr. gegroet hadde, bericht met 2 schooten met
groff canon, daer op hij weder met een charge van ontrent 20 musquetten
antwoorden, ende sijn het selfde dede, gelijck mede vande eerst [illegible]
corcorren geschiede met het 't teecken vande trompet ende roepen vande trom
mellens noch eens chargeerden, alsoo mede den anderen naer Loehoe gert.
paugaijt. alsoo ons Edele vermits de 't Fiete Ingegaert gaedis, alwaer
wij ontrent de Rev. coninck verwelcomt wierden met een charge van
musquetten, ende drie schooten met groff canon van het Jacht regt voor
de pas Hitu liggende, daer de lieutenant met de soldaten in actie,
ende mijt chargeerde, dier gueijck geduerlt quam de lieutenant
Reuidd aen sijn boordt. ende hetten geen welcome. verhaelsende hij de
met de schipper vant Jacht, ende den oude coopman van Oirus Sr. Scroon
rapporterende noch van daege dat van ons volck langs 't strandt gaende
Baija. saecken. met verre vande corcorren van eenige van des Quimelagas
volck bij sprongen, doch vermits tegen 't londt vand' onse gesconsent wierde
noch geene gequetst te sijn. bekennen dat een jongen effen gepaert
hadden, daer van een witte pack het teecken was, ende dat Cuitegie
Sijborn hier naer sijn Ed. comptoir te bireautor, die cort daer nae met de
andere orangquaijs van Loehoe, sijn Ed. quam begroetten, ende naer veel
discoursen, met den anderen gehouden, weder vertrock, Sijn Ed. gevoelen
was, dat de saecken bij de Sedaga, met een goede trouw uijt gewacht souden
werden. ende schoon daer veel ende groott van des coninex goede meninge
gesprocken wierdt, selve toch niet anders conde uijtvallen, als voordesen met
d' andere gesanten geschiet was. die haer door grootte geschencken, hadden
laten bewint wecken etc. Oock dat hij de Sedaga, eerst het innemen
der soldaten hier op haere het voort ende geministeriet hiel, twelck
nochtans ten goede geschiet was, om den Quimelaga, in sijn quaet niet te
stijven, maer als goede onderdanen des coninex, handt ende twelck onder
haer 't landen daer door te bevrijden ende haer brengt beneven te verschonen.
Waerschouden voorder sijn Ed. dat voor geen wieder sijn wandt seckerlijck was
om geen eenige vrees off pavine in te geven, middelen sonder sorchen
twelck sijn Ed. in achtinge nemende seyde tegen geen, dat niet anders
als ter goeder trouw wieder handelen. ende sich niet meer met schoone
beloften sonder gevolgh souden laten paijen, maer ter fondt met
onse macht, soo sij niet oprechte wieder handelen, gesint was haer
alles afforciren te doen,

Adij 12: febr.o voor middages heeft d' Dmr. Hurnius door sijn Ed. ordre een predicatie
aen landt gedaen int maelijs, alwaer met 't ae het volck van: corcor
ren, vergadert was, Quitesil Sibory. met de drie hoofden van Loehoe
mitsgaders alle d' Loehoesen. In plaetse van begaven haer naer de Sedaga.
een een Bormat van clederen. toebrengende, aen welcke sijn Ed.

belast, dat onse Soldaten gedaen synde, de schuyt aen des Se-
dagas cortoor om des Coninx brieff t'ontfangen, souden senden, welcke
ten eynde, heeft syn Ed. persoonlyck de vastigheyt daer d'Luitenant
Rieverd met de Soldaten eerst sterck gemaeckt had, dewelcke daer
naer door den Lootsen sterck aenhoudens, boven [illegible] haer weerts
namen, wesen bevestigen, welcke sterckte by syn Ed. tot defensie
der Lootsen haere strande, ende eenige aenwassen des vyants [illegible]
ende wederom gehouwe geordoneert wiert, doch hiere en heeft de Lootsen
de vrese van geslagen te syn, soo wel van achteren als van vooren, als
hiert ons volck uyt en haer is sachen, int comens overgenomen, voor
en aleer haer [illegible] wiert, dat 't gemelte sterckte bereyts
ende ons boven en haer [illegible].

Naer 't middachmael heeft syn Ed. den Capt. Gerrit Oberferman, de
Fiscael Haen, ende [illegible] d'ondercoopman Sergijs gecommitteert
om des Coninx brieff vanden coninck van Ternaten by den Sedaga te ver-
soecken, tot welcken eynde ons met de schuyt, aen syn cortoor op d'ander
gesicht [illegible] geplanteert leggende, begeven, alwaer
wy aencomende, ende ons met [illegible] verbadigt beide Sedaga [illegible]
hem dede aenseggen, syn Ed. wel saecke hebben, en hem noch sekere
missive vanden coninck van Ternaten, als syn Ed. toekomen sijn, ver-
soucken vergadert, om desselve te weten [illegible], waerop door
Sr. Roeloff Gerrits uyt des Sedagas naem geantwoort wiert,
voor eerst dat de Sedaga syn Ed. voorderen, die syn coninck hem
aengedaen wiert bedanckte, doch hem seer hondt syn [illegible]
ende belasten met syn cortoor, naer Gammalamo by syn Ed. te [illegible]
de wyse daer gebruyckt was des coninx brieff, op het [illegible]
ende te leveren. Eyndelyck met des Sedagas cortoor ter gesichte plaetse
gecomen, ende met deselve nevens d'Heer [illegible] Commandeur gesett, eygender
wiende de brieven [illegible] gecommitteerde ommegelevert, en daer
naer in een silvere becken geleyt, voor uyt gedragen, en met de Sedaga
op syn Ed. cortoor gebracht, ende aen syn Ed. behandigt, de Sedaga met
alle [illegible] ingegaen, en de heer [illegible] Commandr.
verwillecomt synde, wiert met het lossen vant geschut, chargeren der
musquetten, troeren der trommelen en 't blasen der trompette, ver-
eert, daerop oock van syn cortoor ende de Lootsen, die op strandt in
wapenen stonden, geantwoort wiert, de Sedaga aldus ontfangen
synde, wiert seer hondt [illegible] geventeleert, cort daernaer quam
Quimelaha [illegible] ende aen syn Ed. boordt, die mede behoorlyck van
syn Ed. verwillecomt wiert, 't welck gedaen synde, heeft syn Ed. des
coninx brieff geopent, dewelcke door eenige Ingeboren Ternataense
[illegible], ende door Sr. Roeloff Gerrits geordineert en geaffirmeert wiert
deselve [illegible] van eenen inhoudt te syn, als het duytsch translaet, door hem
op den 16 Janu. syn Ed. [illegible] overgelevert, synde door last
vanden Sedaga en hem Roeloff versocht, dat syn Ed. den coninck te
kennis geeft syn meeninge te wesen de saecken in dese quartieren tot
een goet eynde te brengen, als [illegible] te wesen. d'[illegible]
[illegible] Quimelaha [illegible] en [illegible] (als synde de meer ver-
voerders vande coninx [illegible]) naer Ternaten te voeren: omme
al soodanige behandelinge te maecken, dat geen [illegible] in toe-
comende uyt dese quartieren, behoorlyck op gebracht en goet gedaen
mochte werden, en voorder d'Nagelen aen niemant als aen de Compa.
volgens de contracten te leveren, en alle vermenginge van [illegible] strand
te weeren, en de gene noch op 't landt bevonden wiert te straffen

Syne Ed. verwachten van Marten dat het selve alsoo voortaen des coninx
gebiet voortaen achtervolgt, en nu eens tot goede trouwe gehandelt
mocht werden. maer niet als voordesen bij Ringhsu, onsso. en andere
coninx gesanten geschiedt is, dewelcke altijt met bedroch en valsheyt
gecomen ende gedreven zijn, ende in plaets van eer ende vrede, ende
eenicheyt, ons met een praetgen gepayt, ende den quinnelaga en
anderen opgesicht hebben, sonderlinge uytseggende des coninx bevelen
aen syn stadtsvoogden, de bewuste landen gouvernement te contrarieren.
Voorder seyde syne Ed. dat soo lange soodanige valscheyt procedeeren, niet achter
weegen gelaten souden, niet en betrouwde de saecke een goedt uytcomst
te sullen hebben. ende soo de Sidaga alles voortaen des coninx missive
ons toegesonden, precys en punctuelijck uytgewerckt, wij dan ooc ons con-
tentement souden houden en [illegible] beginnen des coninx onderdanen
te handthaven, alle vyanden, die hem op syne landen, landen, ende
onderdanen souden mogen attenteren, te weeren, helpen weeren en verdelgen
ende syn stadt opsoecken, daer toe hem ooc geen middel van volck en
ammunitie sal gebreecken. etc.a Waerop de Sidaga wederom dese antwoordt
wierdt belangende de voorgaende valscheden door andere coninx gesanten
int uytvoeren van haere commissien, hierop tot haere verantwoordinge
ende last gevergt te zijn, mede dat de quinnelagas Loiser en Liliattor
nevens d'andere in dese quartieren. haer souden moeten verantwoorden
ende dat hij wel weet last ende commissie hij van syn coninck ontfangen
hadde, dewelcke ooc souden dieselve te vermeerderen, of te verminderen
[illegible] precys en oprecht, sonder valscheyt uyt te voeren. Doch noch geen
tijt te zijn, om daer van eenige openinge te doen, voor en aleer de quinnelaga
Loiser, Liliattor, die van Cammeles, Crange, Catten, met d'andere Olas
ende Dessuaes, bij een vergadert waeren. aende welcke boden syn gesonden
en belast haer alle opt spoedichste ter vergaderinge te laten vinden
ende dergelijcke nochte ontbieden om van eenige saecken te tracteren.
Waerop syne Ed. den Sidaga dede aenseggen. oft geen gelichte noodighe
affveerdigingh om 't volck alsamen af te [illegible], op dat alsnu geen
langen tijt vruchteloos met wachten souden doorbrengen, door dien syne Ed.
in dese gelegentheyt veel noodiger aen 't casteel heel vereyst werdt, ende ooc
met onse bodinge hier langer wachten niet gelegen te wesen, sonder yets
te verrichten. het welcke de Sidaga beter kan geboden, nam aen 't selve
soo spoedich als mogelijck voor te [illegible], ende verhoopte in 3 a 4 daegs
alle 't volck hier bij malcander te hebben. Dies naer is den [illegible]
voorden coninck een [illegible] [illegible], ende geprint, ende [illegible]
[illegible] gelesen, [illegible] die coninck in ternaten hem op ontbiet,
alsoo van des coninx [illegible], ende in ternaten een [illegible]
Adel bij 't hoff bevonden, ende ooc de plaets van [illegible] Laone voorgeven
opgehouden ende bewaert wierdt etc.a [illegible] naer vele discoursen
ende ooc dat die anoudt begon te vaeren. Heeft d' Sidaga van de
[illegible] gouvernement syn affscheyt genomen, en is in syn [illegible]
syn Ed. [illegible] [illegible] geweest.

Den 13. Febr.º 's morgens quam Sr. Rycloff syn Ed. rapporteeren, datter te nacht
door de quinnelaga een praeuw met volck aende Sidaga gesonden was. en
geseyt, datter door ons volck eenige nagelboomen geschiet waeren, ende
't selve bij deesen seer qualijck genomen wierdt seggende dat onse valscheyt
weder voorden dage quam etc.a hierop bij syne Ed. voor een openbare
loogen aengenomen wierdt, en ick geloofde hieromtrent door syn [illegible]
te syn, soo 't selve bewesen conde worden, als door ons volck 't welcke
hier onbekent, ende soo sinnens niet is, om op des vyants bodem [illegible]
[illegible] te gaen [illegible] mochten. Doch [illegible] gewoonlijck syne Ed. datter selve
maer praetgens te syn besonders souden werden. Hoewel terstont des
fiscaels [illegible] Sr. Rycloff en eenige ternataens naer Cirilla affgesonden

wierdt om te vernemen wadt vande saecke mocht wesen, ende de plaetse waer het woonen geschiet, ende wanneer deselve Int getal sijn, te besichtigen dewelcke naer middachs. omtrent 3 a 4 uiren weder van Cirikka comende rapporteerden, dat de Bode voorseiden naer sijn boodtschap seer qualijck gedaen hadt, ende deselve maer tot den eynde gesonden was, om den Sedaga. aen sijn Ed. te doen verscheijnen, dat ons volck haer soo weynich mogelijck van daer wegen souden houden, alsoo sijn volck bevreest was. ende voor onraet te sorgen. etc.a Daeromme sijn Ed. den Sadaga door s.r Roeloff dede aensegghen, t selve alsoo niet gehoort te sijn, dat de quime laga sodanige logens uijt strooijde, versocht dersaecken, dat de persoonen die de persoonen, seggen, boodtschap gedaen hadde, voorden dach gebracht ende In sijn Ed. presentie souden mogen compareren, en soo de faute bij haer was, daeromme haer straffe uijt laten, op dat Intecomende met suchte ende dusdanighe practiquen, niet en souden werden geavanceert, ende dat de quimelaga wijser behoorde te wesen. En bequamer woorden uijt strooijen die daer laet en voorder niet, wel wijs sien uijt te voeren, want van In dusdanighe gevaer niet geen gevaer te doen wieder hebben, daer hij den Sedaga belooft heeft te voorsien, en t selve op sijn Ed. versoucke, doen onder soecken,

Naert avondtmael quam de Sedaga. bij sijn Ed., ende naer dat met den anderen lange discoursen gevoert hadde, heeft omtrent middernacht sijn afscheijt genomen: s.r Roeloff wierdt gecommandeert den Sedaga met gelegentheijt voorte draegen, de saecke soo spoedigh als mogelijck voort te doen gaen,

Den 14.e febr.o voormiddachs quam Quitgie Laxaman. aen sijn Ed. coreeren. en discoureerden een lange wijle met die gs.t Douwen: daernae wierde uijt den granaden geworpen, onder Sadaga. haer tracht te vertoonen sijn te hebben, en seer een middel te wesen onder vijandt clijn te maecken,

Voormiddachs quam Quitgie Laxaman. de welcke voorden Sedaga. op den 10.e deser gesonden was, om die van Tamalo, Crantse, Lissen, Kelange Manipo. Boanoa. mitsgaders alle d' Oerlimas. en Oelisiwas, ter vergaderinge te roepen, rapporteerden dat deselve alsamen tot antwoordt gegeven hadden, dat sij de comenir saecke, wel gehoort en verstaen hadden, doch onverbodige sijnde laet het voorcomen wederom naercomen en aeros dat den Sedaga geliefde doen, en dersaecken op de Bitsiaringe niet te verrichten hadde, etc.a, daerop den Sedaga. terstondt sijn Lieutenant met 10 soldaten van sijn termatanen weder derwaerts sondt ende daer bevel te sonder eenige vertreck, alsamen In aller haest op de Bitsiaringe te laeten vinden, ofte soo niet, dat hij wel wat geen niet daer te doen soudt,

's avonts heeft laet sagen die van Cirikka tot vijffmael achter den anderen vier op strecken, t welck terstondt weder Ingehaelt, en dan weder vertoondt wierdt, waer uijt wij presumeerden, dat sij wel eenige vaertuijgen In see gesien mochten hebben, en daeromme het selve vertoonden.

Den 15.e d.o s'morgens arriveerden Sangittorumeta, met sijn orangcaij. dewelcke aen sijn Ed. corteren verwellecomden, rapporteerden dat den quimelaga. capt. Hitto oock op de Bitsiaringe ontboden hadde, ende geen om haerwaerts te comen vaerdich maeckten, ende dat van ijder negorij om sijn vaertuijgh ter pangaij 5 man op ontbooden hadt, daernae heeft sich Sangittorumeta bij den Sedaga gepresenteert,

Naermiddaeghs quamen de mardyquers met d'orangbay van Hatinoginte ende hadden haer coxorr. om weder gerepareert te werden, aent castel gelaten, seyden xonta met d'orangcay van Goya. om herwaerts te comen. onderweegen te syn, ende voorder alles aent cas(teel) tal. vele,

Tegen den avondt is de Luitenant met de 10 soldaten, die op hier teegen voor den sedaha. andermael om die van Camalo, Orangh. Lissydn. &c. alle d'Olilymas &c. Olisinas, tot de Bitsiaringe te roepen, gesonden was, wederom gecomen, de welcke belooft hadden, morgen vroegh hier te wesen. naer wiens compst te syn E. seer verlanghde om de saecken alsoo spoedige te mogen verrighten, genueght alrede 4 dagen met wachten voorgebracht waren. daeromme syn E. oock aen s.r Brockoff recommandeerde den sedaha aente manen tot een spoedige incompst &c.

Den 16.e febr.o Is met sonderlinge voorgebracht verwachtende dat t naeder compst der landes quimalaha, die van camalo. Lissidn. Orangh. etc.a d'Olilimas &c. d'Olisinas. om de saecke te doen voortgaen, d'orangquays van Locher versocht op heden, met onse orangquays d'Olilymas &c. Olisinas te bitsiaren, tot welcken eynde haer by malcanderen. opt t Orangh. onder den grootten Bitsiaer Boom, voor Locher. vervoeghden, &c. syn E. des fiscael &c. s.r d'Goyer committeerde om haer Bitsiarings aen te hooren. de welcke tot geen ander eynde by de Locherse Inger (?) teller was, ende oock tenderende, dan alleen dat aen d'orangquays. d'Olilimas. &c. d'Olisinas versochten In haer famulie te willen wesen. ende bij d'eg.e quimelaha ernstigh aenhouden, dat sy t guarnisoen op Lochos behouden mochten want sonder t selve sy alle In perijkel van haer leven, goet &c. alles te verliesen souden, alsoo haer macht tegens den quimelaha. &c. adherenten gants niet is conde (?) der kan, &c. wel weten, t sy soo sy oock bitsiarden dat niet naerlaten souden. om haer over hun te wreecken. etc.a,

s'naermiddaghs. is een van onse soldaten begraven, eenige dagen door een hette coortse In rasernij gelegen hebbende,

Tegen den avondt bequamen tydinge van Luricella. door des sedahas. lien ons rapporterende, dat van Camalo. Lissidn, Orangh, met d'Olilymas ende Olisinas. op Luricella aengecomen, ende een heelen dagh onderweegh geweest t te syn, door dien den regten wegh niet hadden derven gaen &c. daerom door 4 bosch tot op Luricella moeten dwaelen, onder dat eenige Draiwen. op Camalo. &c. Lissidn geapprimeert waren, comende met xos ende ander baraugh Baraugh uyt taliabo, waer van daen sy tydinge brachten, den Maccassar. Maginado. ende die van gaon. Gorontalo. &c. tomine, alle drij ende oock tegen den tyrant (?) seluen gelegen, afgeloopen. ende geheel geraseert te hebben: syn E. met desselve noch eenige discoursen voerende, heeft hem ten laetsten belast, dat hy den sedaha souden vragen, off hem noch dacht dat quitegie sibory. ende die van Locher mitsgaders &c. daer begraven hadden. om dat sy ons guarnisoens Ingenomen. ende haer daer mit tegens des quimelahas quaet voornemens ende het aencomen der aenstaende Maccassaren gewapent hadden,

Op heden is tangittoimellen 2 mael bij syn E. geweest. de welcke met syne E. verscheyden discoursen hebbende. onder anderen seyde dat Cap.t guitto eenige Ballen, als andere baraugh baraugh. om andere sedaha tot een hoorn te geven. vaerdigh maeckte. ende de ballen die voor desen op Luricella, om onse gevangenen van daer te lossen, gesonden hadt (met hetgene stabbelen door syn E. wel expresselyck belast was, geen middel aen te wenden om onse gevangenen te lossen, want syn E. dieselve alst hy is (soude wat. wel over souden crygen, t sy met de wapenen. of &c. andersints) souden hy nu den sedaha behalen, alles om door soodanigh middel syn begonnen baetsucht te bedecken etc.a

Den 17.e d.o s'morgens heeft de sedaha. 40: a 50 van des Coninx soldaten naer Lissidn gesonden om syn dorp uyt de geapprimeerde draiwers van taliabo

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

te haelen, voorde middach quam der Capt. vande Sedaga. op onse comptoir
apparent vande Sedaga gesonden om syn Ed. dienste ende gebeden te
ondertasten, ende het finae van alle te verstaen, met dewelcke
syn Ed. dienste redenen gebeurden, vol frandt, ende vaerscheyden der
quimelagas, ende andere ontrouwe dienaren des Coninx, dieselve
versaden, dewelcke hy geen simmerken, met verwonderinge aente
hooren, ende te geloven, om ons weys te maecken. dat niet syn selffs
quam. omme te practiken, gelyck hy syn Ed. ooch met anders is laet beyraden,
dewelcke ontrent een uure hy syn eygen comptoir gevaert hadde quam
de Sedaga wedercommende d'ige Sommen. op syn comptoir besouchten. Ende
voort liech. hy vraedt volgen de saecke in aenleght dickels, daer op geen
syn Ed. tot antwoordt gaff. die Coninx laet hem by sigh te schaken, ende
dikmael te mogen voegen, ende by alderen des quimelaga. Int selve verhaeringe
ale waer, te weten waer daer hy doch sonder commen voorder met syn
voorgaende besoucken voordes daegs. cortes van syn Ed. tot antwoordt,
dat den quimelaga. als gedeporteert, of hem mine des gedisponeert
daer hy niet meer te seggen hadde, ende dat belien soude wordt ons te doch
(sondt. waermede des quimelaga alles gedetermineert had. Ende sacking
als quimelaga hy syn plaetse geselt was. twelck gelyck synder voor
syn Ed. verseghende sancten aen, sueor eyndelyck ontrent saecken
belast te de Sedaga. aen syn Ed. dat des quimelaga, d'orlymas ende orlymas
souder doen belast heb. tegens morgen hy Sammasonge. hy een te conincks
onder die discoursen verwandt syn Ed. dat de bitterheyt tegens die van
Loison meer dan te groot was. Ende als des Sedagas doen gaff syn Ed. een
quaet bedenken. Eyndelyck versocht syn Ed. van alle woorden ex
peditie.

Ende Naermiddachs sondt des Sedaga. Quitgie Parawan, ende den Capt. met eenige
soldaten naer Tirilla, om den quimelaga. met de gevangens orangquays
van Camello. Lissen. Crangs, ende Boanga, op morgen vroegh by syn Ed.
te doen bereghenen, ende de saecken daer in soo langsaem naer gewacht
hebben, affte handelen
ter plaetse (soo dat belast te syn Ed. alle d'orangquays aen syn comptoir te
bereyden, dewelcke hy voordroeg. dat tot op heden met de Sedaga. vande
saecke, daerom hy vandes Conincks gesonden, niet verricht was, maer naer
de comp. te vandes quimelaga, die van Lissen. Camala. Crangs. d'orlym.
ende orlymas gebracht worden, die in Godt loff alle op Tirilla. waeren
gecomen, ende op morgen gelyck hebben ter vergaderinge, tot verrichting
der saecken. te sueken compareren. Alwaer de volcomen last, die des
Sedaga vanden coninck hadt, geopinieert souden worden. Ende de vgaeuen
op morgen vroegh met d'hooffden uyt Tirandi aen syn Ed. comptoir moghs
comen. om te beraadt slagen. off de Bitsiaringe aen landt souden gehouden
worden, of hem op syn Ed. comptoir gelegenden, daerop d'ige gesinnen
seyde. alsoo daer bedroch groot is, ende niet te betrouwen syn, tot hem op
morgen sonderlingh souden worden, daervoor hy daer affseght namen,
op heden hier hem syn Ed. op inlingh versocht. datmen voor alle dinge
den Sedaga. kinder te vermanen ende aente raden. dat met ons hy alle
trouwe gelyck de last vande coninck onder belight syn saecke uytvoerde
ende geen door geen middel is sonde laeten verleyden, wandt niet van
meeninge waeren. ons met eenige moore practyken. gelyck voordesen, te
laeten paeyen, maer wieden des rechten weghe hugaen, ende een gelt
gelooffden, de vruchten hun, etc.

Ende Avonts naer d'avondtmael quam tangittoumden met Abdueragmas
aen syn Ed. comptoir, vergaerende, ende openbaerende syn Ed. verscheyden
schelms stucken, die den quimelaga, ende cargin alle tsamen verraedt
waren te verrichten, ende seyden deselve gemeenschappen verraders vanden

Coninck waren, ende vanden Nederlant sich staedt te wesen, alsoo niet langer onder desselve vreeden staen, maer haer hulp vanden Coninck in Maccassar versocht hadden, ende desselve van dach tot dage verwachtende waeren om haer met der selver assistentie, tegen desselve te stellen, t'selve wierde vriendelyck met aenseggingen van troostelycke presentatien ende verderinge verhoort ende, waer van syn Ed. segge tegenwoordich Notitie opgenomen heeft.

Den 18: febr: s'morgens sondt den Quimelaha een vaertuych van Lusiela ende Sadaha daer mede seyde versoeckende, dat hij syn Ed. op des Sadahas Corcorre mocht comen verwillecommen. Op welcke boodtschap, die welcke uyt des Sadahas naem door Sr Roeloff geschiedde syn Ed. repliceerde, ende wel te lieden t'selve van meeninge niet te syn, maer dat met syn corcorre ensteens noch een uyt de Hongie, naer Gammacolongh souden vertrecken om opden selve aldaer te Bitsiaren, alwaer den Sadaha hem aldaer mede met syn corcorre soude presenteeren. Ende soo tegen gelycke noch een daer toe [illegible] brenghe, met aen d'Orangkaya Vlisimar ende Olisimar, met welck antwoordt gemelte Sr Roeloff weder over ginge. middelertijt quam [illegible] met een praeuw van Ditto. aen syn Ed. corcorre, met een brieff van S^r vander Voort, die welcke adviseerde dat Capt Hitto syn corcorre vandaer marcheerde om hem daer mede by den Quimelaha te presenteeren, tot welcke eynde die van Kaitetto Noloth. Ilha ende Hatuwaha, oock ontboden hadt. Ende naerdien oock [illegible]. weynich daer naer quamen die van [illegible] met d'Orangkaya van Doya. vant [illegible], alwaer hy daer corcorre gelaten hadden, rapporteerde ontrent Larique een Jacht t'zeyl gesien. Ende de copp^m aldaer geleyt te hebben. dat hy syn Ed. verwachten mochte, verdenckende t'selve t'Jacht Mocha te syn.

Sr Roeloff ondertusschen weder aenden Sadaha antwoordt gebracht hebbende quam syn Ed. aendienen, dat de Sadaha. Int geheel [illegible] S^r [illegible] voor hem [illegible] hadde, becommen te vreden waer. Daer op syn Ed. noch 6 soldaten van d'andere corcorren, op d'onse deden comen, insgelycx alle d'orangkayas vande [illegible]. Den Capt verdert belast t'sich met de corcorre [illegible] onder [illegible] te vervoegen, ende desselve noch met 20 soldaten te versterken, ende d'orangkayas uyt d'eylanden by hem te nemen, de voordere corcorren [illegible] een weynich van landt te houden. Ende hy alleen op haer hoede te syn. Onderwijl [illegible] de Sadaha. syn Ed. doen toeroepen, dat geraden waer, ende dat t'voornemst souden vertrecken, daer op syn Ed. antwoorde, dat syn [illegible] daer [illegible] soude doen, ende van oock met [illegible] waeren, deshalve aen beyde syden d'ancker opgehaelt, ende naer Gammacolongh vertrecken waer [illegible] synde, soo [illegible] de Sadaha. met syn corcorre t'diep naer Lusiela alwaer den Quimelaha met syn vaertuych latten [illegible]. Ende syne Ed. [illegible] het ancker recht voor Gammacolongh van beyde syne corcorren [illegible] alwaer meer dan anderhalff uur lagen, eer de Sadaha met de Quimelaha. voorden dach quamen, die ons ontrent 2 uren na den middach voor Gammacolongh by comende, voor ons over [illegible], Ende op de [illegible] eenige [illegible] gemaeckt hebbende, haer ancker insgelycx [illegible] liten vallen. Daer op terstont sondt de Sadaha, de Quimelaha [illegible] ende [illegible], de [illegible] van Boanoa. die van Camello. [illegible], d'Orangkaya [illegible] ende Olisimar over quamen, die welcke by syn Ed. behoorlyck verwillecomt, ende binnen geleyt wierden, alwaer onse Orangkayas vergadert waren, ende die uyt d'eylanden belast wierden te comen om de Bitsiaringe aen te hooren, eyndelyck met de andere [illegible] naer 's landts gebruyck [illegible], Ende [illegible] hebbende, begon syn Ed. den Quimelaha [illegible] te segge, dat die nu de tweede mael waer, dat hy [illegible] syn [illegible] hadden, etc. Daer op den Quimelaha seer qualyck [illegible] ende versocht om op des Sadahas corcorre weder te mogen keeren, die welcke hy afscheyt genomen hebbende, soo verstonden van sommige [illegible] dat hy eenige

voortigheit gebruijckt hadde, ende daerom nu grooter sijn in sijn Rijcke
gehouden. twelcke quaelijck te gelooven is, maer wel een geheimen onder sicher
gelijckt, ende te beduchten staet, dat bevreest ende Ambassadeur is geworden
dat nu eenige van sijn quade gangen, en sijn E. voorder Radia, ende
d'orangquaer in sijn presentie geopenbaert souden worden, twelck hij niet
dese geheimen sullen niet te vergunnen, Sijn E. dit alles ongemerckt
latende voorbij gaen, verwachte dat het niet eenige vrachten voorder daers
souden comen, begon ten lesten, achter wel 1½ uijr op malcanderen gehoort
ende dien tonninge reeden gedeelt hadden, te spreecken, seggende dat hij uijt
den Naem van den Prins van Hollandt, wiens plaetse hij nu bekleedt, uijt
sijn Radia wilde hooren, welckeren sijne commissie las ende bewilde
vraeghe, ende nu tijt ende stont te sijn om deselve te openbaren alsoo hij
over al gehiets lange genoech opgehouden hadt, ende tselve ons hierbij is
bevaerder wil, ende dat hij offe quimelaga, off ijmandt van haere, die
daerin wel mochte vertrouwen, dat ons niet meer met als slechts praetgens
souden laten dragen, maer het recht ter voeren bijgaendes voordan ende
gehoort hebt te geven. ende tegens den coninck beloofd hadde, ooch te
voeren souden naecomen, gelijck ons tot noch toe niet anders bevolen souden
worden, ende soo daer eenige verongelijckt waren, nu te spreecken hadden
deweijle sij nu alsamen ter vergaderinge saten, om haer selven te beclagen
ende onse sijeen aen te wijsen etc. voorder dat de quimelaga nu niet
meer te seggen had, alsoo van sijn Conincks op ontboden weijckt, ende sachins
in sijn plaets geordonneert was, ende dat dieshalven ooch de Radia
sijn last voor al behoorde nae te comen, onse gevangenen vrij te
te laten, den quimelaga langer niet te houden, 't gesicht van
Lirugea te liggen, sachins als quimelaga te authoriseren, ende alle
d'onderdanen aen hem den eedt van getrouwigheit te laten presteren
ende soo daer nae den quimelaga, sijn E. geheel niet conde bescheedigen
dat hem te buijten gegaen had. ende een ons even de contrarie gebroocken
ende ontrent ... waeren, hem daer toe geleden tijt souden ontbreecken.
Hier nae begon sijn E. die van Bpanda ooch verscheijden saecken aen te
wijsen ... (haer van op onse onderdanen te gaeren ende te roomen gelijck
d'andere tegenwoordige ooch niet niet is vooreelden, maer eenige op alle
een wel antwoorde. Eijntelijck heeft sijn E. verhaelt, dat Cap. Gitter
onder sijn schelmen ... geperijckt ... int ophouden vandes Brieff
van quitsgil sibory, ende de hooffden van Lorgar hem toegesonden (om haer
meer aen sijn E. te verscuijcken, dat niet haer niet in oorloogh treden
ende op de clachte Nijgers haer toebecoordet, de Natien niet beschadigen
wilden, alsoo des conincx last souden volgen) deselve in plaets van aen
sijn E. te senden, aender quimelaga leverden. waer met hij getoont heeft
heeft haer selven, ende haer onderdanen den maccas ... te geven
ende door sijn gueper tegen den Prins van Orangien, ende den Coninck vas
teruaten te oorloogen. waer door ooch gevolgt is, dat niemant als
Capt. Gittes verhaelde valscheit oorsaeck is, dat die van Sirelanus, caijbolo,
Lisidri, Albasoindi, ende Wintilla, tot ruijne geraeckt sijn, sulcx soo ons
de Brieff den tockseten gevoerde waer, bij ons niet aengevangen souden
sijn geweest, ende dat de Radia wel gelooven mocht, dat wij onser
Nederlandtse authoriteijt, niet is souden laten vallen, ende dieshalven wel
voorsichtig mocht sijn, dat niet anders als ter goeder trouwe is handelde,
gelijck wij geloven, dat hem ooch van sijn Coninck belast is, ende
daerom hem niet anders te doen stondt, als alleen met sijns conincx
last ende authoriteit uijt te voeren: alle dese kittsianingen vondt des
quimelaga door verscheiden poorten, omgebracht de welcke daer hij buijten
tweeffel weijnich smaecke heeft connen crijgen, maer daer over gelijck

gestelt werdt tot seeckeren tot Sulcx waer: eenlijck sijn gaendt orde-
handt hebben, ende by de Sedaga alsulcke als die ter vergaderinge wegens
hare Coninck geantwoordt wierden, liet t' sijn E. tot een besluyt tegen
den Sedaga seggen dat hy de vruchte van synen last moet te sien, ende
niet langer bij woorde getracteert te werden, ende soo sulcx niet is geschiedt
alsijn niet te doen te hebben, maer veel te weeten waer geen te doen, ofte
laten 's landt, daer van hy geen woorden weerelt en syns Coninghs ont-
schuldige seyde, also niet anders als de rechte wegh wierde gegaen, en woorde
onse Nederlanders tot sijne ter goeder trouwe socht te handelen, Diensvolgende
daer afscheyt nemende, seyden op morgen naeden middagh weder te weeten
comen. Daer ome wy ons avont lichten, en weder voor Lochor bleven
doch den Sedaga vertrocken sich met syn coracora naer Cirulla,

Den 19en Febr: 's morgens heeft sijn E. syn missive vaerdigh gemaeckt om de selve
naer 't Casteel te senden, tot welcken eynde d' chaloup gereet deden maken
om des anderen morgens met de reyse op Pitto te vervorderen; dewelcke belast
werdt syn weg over landt nae 't Casteel te bevorderen, Ondertusschen
heeft sijn E. al het volck geboden sich aen landt te begeven om Godts
Woordt te hooren verkondigen, 't welck gelijck half gedaen synde quam
Roeloff gesecundeert nevens de cap. vande Sedaga met 8 a 10 soldaten
In een prauwe van Cirulla, syn E. naer 't gedaene sermoen, rapporterende
den Sedaga belast te syn, datter op Mampo twee maccassaersche jonquen
aengecomen waren, ende dergelijcke syn cap. met geweerde soldaten belast
te hebben over te gaen naer Cambelo, ende van daer naer Mampo, met
een vaertuych over te trecken, om deselve van daer te doen vertrecken
ende d' inwoonders aen te dienen, deselve off eenige andere handelingen
op haer 's lants niet te gedoogen; 't welck syn E. veel dan hebbende
heeft 't eerst sondt S. Roeloff geantwoordt sulcx alsoo niet te verstaen
genoegh daerinne te sijn alsoo syn Coninck al 't geene dat van de
Mooren van haere handelingen tot vrucht gemaeckt en getrocken sonde
werden, 't welck niet 't In eenige stucken, Lassen, en noch souder bittas
alsoo veel bracht syn, den Quimelaha haer gewaerschuwt aen om sulcx of
niet anders te brengen, ontboden te hebben, en belooft daer voor 't geheele
geweest der nagelen van dit Jaer te doen geven, voor geen selver betaelt
ende daerom oock bedien te syn, dat geene daer oock niet syn macht ver-
toonde, nevens onse presenten Donatie (soo syns Coninck last 't in trouwe
ende oprecht socht te voegen) ende alsoo de Coninck tegenwoordigh voor syn
eygen vaertuych presenteerde den Coninck haer, en al primordelingen
syn 's landts te verbonden, 't welck soo hy 't doen, niet meer als Coninck
last 't voorbracht, ende 't selve oock soo de saecken ten rechten gemaeckt
werden, niet veel voor en comen, ende soo sulcx niet is geschiedt
dat wy nimmermeer souden connen gelooven de saecken by des Coninck
ten rechten gemaeckt werden, maer al haer doen bedeckte valscheyt
ende schelmerije te wesen, ende niet geheel van syn cap. niet anders
te connen verstaen, als dat hy deselve voor onse comste te waerschouwen
ende van daer liever reeds aen souder wesen. Ende schoon de Sedaga syn
last 't niet is wederuytroepen, dat syn E. 't eerst sondt met d' gehele
macht derwaerts aen wiert seylen, om deselve vandaer met gewelt
te doen vertrecken, sulcx syn E. In geheelen ganscher manier voorheen is
moeste alsoo d' gen. M. ... d' E. ... last 't en ordre expresselijck
ende bracht selver naer te comen, en soo de Sedaga ontrouwe wierde bevonden
dies, dat hy 't selve verantwoorden moeste. S. Roeloff rapporteerde
mede, dat de gevangenen van ons bij malcanderen worden versamelt
om aen syn E. over te leveren, en de Sedaga versocht een vaertuych om
d' gevangenen te ons gebrengen, te haelen, en die wachter te brengen
ende tegelyck de haer over te leveren, naer 't Casteel affgevaerdigt
te mogen werden, sulcx syne E. niet wel nam, alsoo geheel valscheyt wierde
bespeurde, Int 't luck van ons niet te betrouwen, waer niet van eenighe-

syn desint gewaert, ende oock blijcken hierin hier op seggen syn Ed.
dat hy sulcken gerucht aen souden belast te brengen, Ende omme te
leeren, hem recommandeerende, den Sodaga. aen te weten dienst dat de
Saccam tegen onse verdreegingen ende soo souden weten belegen dat de
quimalaga Lochou, van Luilla ter sonde moet opsetten, t welcke
van bouen gebracht, de quimalaga Saccam tot quimalaga, volgens de
commer dat t In syn plaets gestelt, geauthoriseert, ende den eedt
van getrouwigheyt. afgevordert werden, waert syn Ed: met van
meeninge was, hier met een praetgen langer te laetten opgehouden,
Daer met is Sr. Rotoff insgelycx de cap. belast t hier speedige de
Sodaga te verstroomen, ende hem t selve alsoo rondt uyt aendienen. onder
tusschen souden onse macht, soo veel goedt vonden, vaerdich gemaeckt werden
omme te sien waer van de vrundelingen waer, maer alsoo ons met tydelyck
antwoordt is bracht, resolveerden onse reys te vervoorderen, ende soo hy
van sins waer te volgen het selve moest doen, alsoo hem de plaets bekent
waer, ende wy hem lange te wachten, niet lust en hadden. Daerom

Sodaga met 14 corcorren ... te gaen ... Manitto

syn Ed: ter sonde 14 van de sloepen te corcorres hadde belast te vaer-
dich te maecken, te weten 2 groote corcorre, titovay, Papira, Sonyoen-
lima, Ottemocro, kilangs, alangs, ouats, ameks. Parrighe, Quijn,
Rossavie, ende Mardigna, ende op deselve alle de soldaten te verdeelen.
Voorts eenige dieselve, die schaers van de somo. werden waren, eenige
rys van t Jacht halen, ende die hare rys op was, noch voor 14 daegh
versorgen. Ende persoonen met [illegible] was volgens t versoeck vanden
Sodaga, den opperhoofman [illegible] alsmede gevangens speedige
op Pitto te weten sonden, van waer deselve met des corcorre souden
doen halen, ende soo syn parniende Jacht, gelyck t selve door des coopm.
van Parrigue geaffirmeert was, Compe[illegible] waer, t selve ter sonde
naer Tamsuy souden senden.

Syn Ed: heeft bevoolen om alles wel te verrichten, t Jacht Breskens met
stuere corcorres ende avanthaye met de resterende soldaten, tot ver-
sterckinge der [illegible] achter gelaten ende den fiscael belast t omme al
wel op te letten, ende goede ordre te houden, ende te sien waer de Sodaga
verrichten souden, ende den selven gelyck insgelycx verhaelt is, te verstaen
te geven, dat alles tegens Syn Ed: wederkomst ende vaerdigh, ende claer
moeste maecken, die alles verrichtende. Is syn Ed: met geheel de cor-
corren t savonts omtrent 5 uren voort gevaren, ende met den
dienst alsoo met goeder comms. In de [illegible] bouen was
volcke gecommen, alwaer het belast te te sitten, insgelycx Titovaen, waer
op den cap. ende voor uyt gesicht was, ende t commandeer naer
bewaerden, die welcke soo haest t aen op quam, ende syn Ed:
t aenkomste sieghen.

Adij 20: febr: den Hoeck van Cul omgecomen, ende voorts ondt leggende, gedaen
hebbende, heeft syn Ed: alsoo gantsch niet is avancerende, ende de wint
sich met is met [illegible], daer door met de gantsche macht In
groot perykel quam, om achter wal te geraecken, met syn corcorre
op 20 vadem clip. dicht achter wal doch sitten. om beter weer te
verwachten, Naedemiddaghs is wint noch continuerende. verloor de
corcor van Quien Abatouca syn ancker, de welcke wy ter sonde me
een dreggh ende touw te hulp quamen, ende versorghden. den avont
al wat beter synde quamen 14 a 15 persoonen langs strants ge-
loopen, met brengende een cleyn briefken van d officier aen syne
Ed: geschreven, daer In adviseerende dat hare corcorre alangs door de
slagh vant water soo lecke geworden was, dat hare drauchquamen [illegible]

rechts marcheren om met deselve voorder tracq te loopen, ende dergelijcks
weder naer Lochoe te gaen versochten, om haer aldaer te versien, ende
meerder verversch te ontgaen, ende dat Larriqse met commanden op comen
te rugge geloopen was: waerop sijn Ed. terstont de boode weder
sondt, ende d'officiers liet weten, dat weder te rugge naer Lochoe souden
loopen om haer corcoor weder dicht te maecken.
Tegens avondt het weer sich bedaerende, en de windt eenigsins gaende, heeft
sijn Ed. naer dat onse pangajars vaert gecregen hadden, ontrent ten 10
uijren voort geroeijt, met meeninge om achter Kelangs rivier het
ancker te werpen, en van daer met den dage naer Kelangh over te steken,
doch daer ontrent comende hebben onse corr. door dien 't seer fraeij, ende
lieffelijck weer was, recht naer Kelangh toegeset, alwaer wij ons
ancker een a 2 uijren voor dags recht voor de Negrij Luttoe valen,

Mo 21 febr.o 's morgens met 't crieken van den dage, recht dwars van Elix gehelt
liggende, vonden met anders commende sien, een Jonq. ontrent de E: hoeck
van Manipo. gewaer, naerdien welcken sijn Ed. alle de corcorren daer comende
belast te te stieren, om deselve nae te jagen, ende te becomen: terwijle
onse ancker lichten vertgoende, haer die van de Negrij ontrent 30 stucks
bij de Elix opt strandt, en naer dat geruste vaertuijgh ontrent een uur naer
gejaeght hadden, ende bij de wal van Manipo quamen bevonden het selve
een hiet bosch, of een verrotte boom te sijn, misschien bij die van teen
in zee gedrijft om ons te abuseren, onse cours voorders langs de
wal stellende, om na de Negrij Lochoe te loopen, ende d' gehede Jonq.
op te soecken, wij daerontrent comende, wierden een Jonq. gewaer;
sien cours soo terstont aen stierende om naer Massawoy te loopen, daer
onse Donquis terstont jaegt op maeckte, en haer bet liedes om 't selve
vaertuijgh te achterhalen, loopende tusschen 't eylandt voor Lochoe, doen
alwaer wij ontrent comende vonden de corcoor van Rossenier besig met
een boot te lichten om te sien, wat daer geschieden mocht sijn, maer
conden door de diepte des waters niet bekomen, dan alleen datter een
tonne tsee, ende een op de droogte, met een ancker, t welck hij met namen
lage, ende met lange lijnen geligt te hebben, sijn Ed. met weerende
verzuijmen om 't voorverhaelde vaertuijgh te becomen schoten voort, en
belaste die van Rossenier ende te volgen, maer commende ontrent
Massawoy achter het eylandt, wordt het voorgenoemde vaertuijgh by
onse corcorren al benaert, waer van sommige haer op de vlucht begaven
ende int wegh loopen, alsoo door den luitenant met eenige soldaten
achtervolght waeren, wijff toeranq, een sebaert, en vier geweeren naergelaten
hadden, het ancker gevallen sijnde, wierdt sijn Ed. terstondt door den
Westerman verwittight, datter noch 10 persoonen bij de Jonq gebleven
waeren, ende daer onder d' Annatsoda, die hem seyde van Crangh te sijn.
ende van Cajeli te comen, daerom sijn Ed. den selven met noch vier
anderen aen boordt belaste te halen, om deselve te ondervragen van
waer sij quamen, waer sij thuijs hoorden, en wat geladen hadden, en
waerom d' andere gevlught waeren, die welcke aen sijn E: boordt gebracht
wierden, ende ondervraeght sijnde, antwoorden van Cajeli te comen, op
Crangh thuijs te hooren, sagou geladen te hebben, ende d' andere uijt
vreese gevlught te sijn, daerop sijn Ed. hijder soo seer waerschouwde
dat niet bevreest te souden wesen, van dat hem eenigen ongemack gedaen
soude werden, maer dat d' gevlughte weder souden roepen, en met ons naer
Lochoe gaen, sendende daerop mede sergt. Goijer om te sien off niet als sagou
geladen hadden, en haer het geweer aff te nemen, belastende voor de
Radja Oulatt met sijn corcoor, Oiring en Boxeroxan, tot bewaringe
der Jonq aldaer te blijven, ende den sergeant Veldtgaen, met 2 a 3 soldaten
in deselve omme te gaen, twelck geschiet en sergt. Goijer weder aen boort

gecomen synde, mede brengende een cris daer van de schede met silver
beslagen was, ende rapporteerde niet anders als d'annacoda gesien hadt
bevonden te hebben, heeft t' syn E.e voortdoen scheepen om d'andere jonck-
op te soucken, int voorby vaeren van de Negrys Lincoleijn tusschen
Lossat ende Massavoor. (sachte die vande Negeren een witte vlagge
op, gelyck wy merden, uytgesondert hadt sommige op t strandt by de kaken
comende met onse corcorre door een seer over gesicht voor de Negeri ge-
tornuvaro. gelegen als W: syde vant strandt, (vyf sonder van cap:
Westerman, die met syn corcorre met noch eenige was voor uyt geseylt
ende trachten gelyck ende d'andere deden, alsoo des nacht aen quam om
niet ommevaeren te worden, ende tegen des wal te raecken, door dien de
windt uyt den N: W: was, machende aldaer een legerwal, van t strandt
te corten) dat aldaer comende d'inwoonders nessens d'orangcaijen
op t strandt int geweer sonden, die welcke 3 a 4 schooten op d'onse ge-
daen hebbende, alsoo d'onse teer sondt met 3 a 4 corcorres volck aen
landt sonden, ende daerende schooten, de vlucht namen, ende een jong
4 vol yet gewonden hadden, ende aenders het volck vande corcorres bevoort
ende ledigh gemaeckt was hebbende ooch uyt een cruyt dicht aen
t strandt ontrent van Boijongo ende veel gonsen, geslepen gehaelt, maer vermits
niet of t geen nieuw dientje gevonden, syn E.e dit rapport gehoort hebbende
dit t welck gehaecker te laten vaeren, om des daegs van morgen
te bevoorderen, ende alsdan met de geheele macht aen landt te gaen.
ende t selue betoonen connen, soo hadt t onse wachtingen alsdan wel
het herkennen waeren hagen op verscheyden plaetsen int bosch dicht aen
even op het t strandt veel vuijres, daer uyt syn E.e presumeerden
dat die vande jonck haer verborgen houden op boschen ende verre
droegen, latende daer ome, om haer een schrick aen te jaegen, daer
niet meer soo dicht aen t strandt sonder de voren comen, twee schooten met
groff canon bosvaert in doen,

Nov. 22. d.o s'morgens met den dage syn met twee Comp.rs vlaenderen elck ontrent
de 40 man sterck, ende tusschen 11 a 12 hondert soo Amboynesen als
wel vier gen landt gegaen, ende hebben de Negrys geheel van menschen
ontbloodt bevonden, doch waeren daer noch apparentelijck met langs uyt
gevlucht geweest, alsoo noch de tachtel met pysangs bladen bladen
gedect vonden d'inwoonders hadden tot beschermingh der Negeri voor
deselve een t tachtel van gesneden bamboesen, ende aen weer syden des
ingangs, een wachthuys op t hutten gemaeckt, de Negeri waer in
ende ontrent menichte van pisangsboomen geplant waeren, ende ooch
veel hoenderen ende kuijckens vonden, door een veldt doorgemarcheert, ende
de wegen naer het gebergte loopende, belet hebbende, soo heeft t syn
E.e eyndelyck geen van d'inwoonders, of t vrienlelingen vernemende
den brandt in der huysen doen t steken, ende aen de pisangsboomen onder
de voet houwen, latende alleen de mosquijt, een baleij, met d'ons
opgemaeckte hutten der vriendelingen al wederom, des anderen daegs.
die verricht synde, keerden syn E.e wederom naer het strandt te retireren,
alwaer d' gen.x gecommandeerde volck hebbende, beval den lieutenant het strandt langs
te marcheeren naer het eylandeken toe om te sien off daer noch eenige
jongens lagen, die sonder niets vernomen te hebben, wederom quam,
ondertusschen hadt syn E.e, alsoo daer ontrent int bosch een vuijlen,
onder de kolbanden siende, een camer van een faccoin soo groot als
een man opgeheven van, met een pot ende boijange bolsmyt gevonden

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

waeren, daer uyt hy verstaende, datter 't fortken niet sis bemant
zyn, ende een soo veel soldaten, als duytschen, de somma van twintigh
raeden van achten, die den deselve vondt, beloofde, ende s.r de gouver[neur]
gesonden om de twee gevangene vande Jonck, by die van Cottiaren
becomen, ende met vriendelyckheyt, ende soo 't noodigh was met dwanghen
te onder[illegible], ende des vyandts gelegentheyt te vernemen, hiervan
gelaedt, musquetten, cruyt, ende andere ammonitie van oorloghe deselve
mede bracht, ende waer het selve verborgen was, maer eer deselve vedeten
quam, was daer alreede een 't fort van 3½ voet op het 't traengs(?) [illegible]
Butten, door het 't fortken met [illegible], ende [illegible], rondtom ende [illegible]
gestelt by de [illegible] van [illegible] nuyts, maer door syn M.re bevel die 's
nachts acht genomen had. waer dat ontrent by het fortken hadden
om niet te seggen datter gegraven waer, op gedaen, waer omme syn E.
noch des te meer het 't fort omsocht, maer hebben niet anders als 't
't selve, met noch eenige stoyongs met bijse, ende 19 cogels van 1½ d.
tonne [illegible], hier over, hoewel s.r de gouver[neur] uyt de gevangenis verstaen had,
datter twee fortkens, met [illegible] of 't dusdanige werck gedaen, of te be-
graven waeren, alsoo hem geboden hadde verder te gaen, waer niet eens bas
[illegible] syn geweest, aenwysen, waerom de plaets comende,
vondt deselve niet, alsoo by die van [illegible], gelyck hy ooch seyde alvoren
't avondt van landt als 't een off d'ander corona gebracht was, [illegible]
[illegible] gehaelt, ende geberght waere, belast te syne E. aen het [illegible]
[illegible], soo [illegible], als [illegible], aen boort te brengen, ende de Jonck
daer de [illegible] uytgehaelt is, ende noch twee nieuwe [illegible] die op het
[illegible], aen brandt te steecken, ende een andere, datter op het landt omme
gelegen hadt, aen 't fortken te [illegible], die alle vernielt wesende, ende alle
mogelycke middelen aengewendt hebbende, om het twede 't fort op te
[illegible], dede 't syn E. alle 't soldaten op het [illegible] doch [illegible]
[illegible] dat hier mede doende waeren quam een der [illegible] van
[illegible], syn E. twee [illegible] [illegible] [illegible], daer omme syn E.
goedt vondt s.r de gouver[neur] naer d'andere eer 't gelandt corona te
[illegible], om te [illegible] geck becomen had, ende [illegible] naer [illegible]
[illegible] voor d'andere corona over te gaen, die [illegible]
met 17 a 18 [illegible] aen boort quam, welcke [illegible] door ordre van syn E.
naer de grootte der corona [illegible] verdeelt wiert, welck [illegible]
[illegible] daer eenige, niet [illegible] of 't [illegible] off [illegible]
[illegible] waeren, op het 't landt, [illegible] des cap.t met de corona van
[illegible], d'[illegible] te [illegible] gebracht wierdt, ende
[illegible] het verbrandde 't fortken [illegible], alsoo het selve door syn
E. last 't tot naerder ordre, aldaer gebracht was, [illegible]
voort alsoo dat des avondts tusschen 5 a 6 uyren noch voor Mattacalo
quamen, alwaer de der corona tot [illegible] van [illegible] Jonck
[illegible], gelaten wierden: syn E. ontbodt [illegible] der [illegible]
[illegible], die [illegible] d' Annarcoda vande Jonck aen ons boort [illegible]
rapporterende datter noch geene vande [illegible] uyt de Jonck voorden
dage gecomen waeren, maer voorleden nacht 2 a 3 deselve hier op
't 't landt [illegible], ende wieder de [illegible] [illegible] hy gecomen hadden,
daeromme syn E. d' Annarcoda vande Jonck met een [illegible] naer landt
't [illegible] om [illegible] [illegible], ende syn volck op te soecken, ende
hier met vriendelyckheyt aen boort te crygen, hier besonder dat
[illegible] [illegible] [illegible] wierden, die [illegible] op syn E. last 't die
waeren [illegible], ende naer dat een weynigh aen landt geweest 't was
quam weder, syn E. rapporterende geen volck aen landt gevonden te
hebben, [illegible] weder naer boort [illegible]: syn E. [illegible] des [illegible]

Veertgaen belast met de 40 soldaten nevens 10 Amboynesen daerop te begeven, ende soo haest 't sijn E. voort vangaende heeft te voegen, de Coracoras van water versien synde, syn van hier naer middernacht met 't opcomen der maen, met de gehele Vlooten op de reys gegaen belast hebbende de Jonq ons te volgen, ende haer de devoir te doen, soo veerdich als mogelijck voor Lochoe en Gorbongh te vervolgen.

Den 23e febr. 's morgens tusschen 7 a 8 uren quamen met de Vlooten tusschen Manipo, ende 't eylantien voor Lochoe, alwaer [illegible] versiende, syn [illegible] een vaertuych [illegible], om te beschichtigen waer vande Jonq was, die de Vigilant [illegible] voordesen gekregen hadt, [illegible] te syn waer toe syn E. d'Hr de Goyer met eenige duyckers [illegible] commandeerde, dewelcke wederom commende rapporteerden, 't selve een [illegible] Jonq met [illegible] te syn [illegible] op 10 vadem coraal gront ende santgrondt steijl affgaende, te leggen, Om aen dese [illegible] te wercke [illegible] te maecken ende door dit middel uyt de grondt te crijgen, syn de duyckers daer toe goede moet te hebben, alsoo [illegible] gedoocken hadt, ende seer lange onder geweest 't was, [illegible] vele [illegible], ende geen [illegible] soo de [illegible] geluckte, ende goede verrichtinge beloofden, alsoo syn E. geen [illegible], datter [illegible] gesonden, ende andere schatten ende deselve noch [illegible] te syn, ende door haer ons [illegible] ende [illegible] geboort was, doch alsoo het even omtrent de middach, ende het [illegible] te [illegible] laech was, versocht gemelte duyckers uytstel tot morgen vroegh [illegible] sich [illegible] vele [illegible], ende bequaem te syn, om [illegible] op de grondt te brengen, Onder tusschen quam de Vaendrigs vande Mardijckers, die met een prauw buyten op de wacht lagh, syn E. rapporteeren, een Jonq buyten 't eylant In see te syn, dewelcke oock, alsoo syn E. [illegible], aen de Coracoras last [illegible] [illegible], ende het [illegible] vaertuych voor uyt sondt, [illegible] [illegible] In see, daer van [illegible] naer ons [illegible] twee prauwen [illegible] [illegible], [illegible] ons [illegible] voort vangaen, ende noch [illegible] [illegible] [illegible] vaertuych te wesen, eyndelyck 3 a 4 uren [illegible] gemelte Jonq. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] besonders ons bedrogen, ende gemelte Jonq In [illegible] [illegible] [illegible] verandert, ende de [illegible] [illegible] van 't vaertuych [illegible] gevoert te wesen, [illegible] [illegible] soo [illegible] vaertuych gevoert [illegible], [illegible] [illegible] gevoert te syn, alsoo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ons [illegible] bedrogen [illegible], ende wederom naer Lochoe [illegible] quam ons de Chaloup [illegible] [illegible] te gemoet, die [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vaertuych [illegible] had, daerop [illegible] antwoorde van [illegible] een vaertuych [illegible] een coracora te syn, [illegible] te [illegible] over [illegible], daer [illegible] [illegible] besloten, 't selve [illegible] [illegible] Jonq te syn, ende syn alsoo des avondts [illegible] [illegible] [illegible] Lochoe aen 't eylant gecomen, ende hebben 't ancker aldaer [illegible] [illegible], verwachtende des daechs onder Jonq met alle mogelycke middelen vande grondt te crijgen,

Den 24e do. 's morgens is syn E. [illegible] met d'Hr de Goyer, ende de duyckers naer de [illegible], ende coracora van [illegible] met [illegible] gegaen om te sien, offse de gesonckene Jonq, [illegible] met [illegible] daer In [illegible], die by de duyckers [illegible] gevaert souden worden daer uyt connen crijgen, ende door dese middel deselve [illegible] naer het [illegible] [illegible], maer bevonden 't selve [illegible] arbeijt te syn, alsoo de duyckers 3 a 4 mael onder geweest synde, door de grootte [illegible] syn

Verovering [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

cracht verloor, ende oock geen tijt aende Jonq conde vast maecken
onder tusschen sr. de genoch met die vande chaloup met brugghen daer in te
laeten vallen, met andere instrumenten, dan dat alleen met een stuck van
een planck, kiste, off soo iets aen stucken hadden, liet syn Ed. Drootom
aen alle de coraconnen brengen, offer niemant was die moet hadde om tuw
onder water aende Jonq vast te maecken, daer door een bequamen,
maer crechten noch minder uyt, syn Ed. groote yver, ordonneerde, vondt
eyntelyck goedt datmen een touw met een steen sonder lancks sincken
de bocht onder de voor of achter steven daer bet comen, te crygen, &
het eene Ende chaloup & t'ander Ende corocor van Rosseniwe, mede vracht.
aen te haelen, ende door dit middel te crygen, waer door alsoo t selve in
t'selve stuck bleven, het geheel achter tot afhaelden, door dyn vermoedens
de Jonq wel 2 a 3 voedt int landt gewiet te syn, & daerom geen
tenden daer onder comen crygen, geen vorder middels wetende, bleeff
syn Ed. de chaloup & corocor bij onse Jonq te comen leggen.

Savonts naer t'avontmael vondt syn Ed. goet de chaloup naer Cavili te
depescheeren, ende daer mede de luitenant Rijswijck als hooft te senden
om op de comende Jonq die haeren cours daer voorby vaert, te passen,
Niettegenstaende hadde syn Ed. metter opcomen der maen belast t hadde voorts
Nangajes. Tot selve, alsoo twee sich gaende onder boomen verthoonde, & naer
uytwysinge der tocht In der handt waer maeckte, daer en oock niet wetende
off de stroom met of tegen soude hebben, vondt syn Ed. goet het selve
noch wat aen te sien, & te wachten, tot dat het waer sich wat setten,

Den 25e Febr. sondt syn Ed. de Lyma In een prauw met een witte vlagh aen landt
om d' Inwoonders van Louhoe aen te seggen, dat wy niet haer met en
vrienden oorlooghen, maer alleen alle de vreemdelingen sochten, die sy oock op
haere stranden niet mer les aennemen, off souden daer, als andere haere
Nabuiren voor boeten moeten, & soo aen syn Ed. boordt wilden comen, sullen
wel sonder vreese mogen doen, want haer geen leet aengedaen sou worden,
de welcke tot daerom comende rapporteerde eenige der Inwoonders gesproocken
te hebben, die geen gehoor hadden, aen boort te sullen comen, onderentusschen
Is sekere slaeff des oranghcaij van mal Rapoor toebehoorende, die als
een ider t voornoemde plaets quamen van selfs op de corocor Amboyna ge-
comen, ende door verswijgen ofte offreeren tot noch toe daer gehouden
syn Ed. van de selve geen volcomen bericht gebrucht) door t van de gen
Souinken aen boort beschreven, refererende hy een slaeff van voorn:
Oranghcaij te syn, & gevraecht naer de gelegentheyt van t'vreemde vaertuyg
rapporteerde dat de gedachte Macassaerse Jonquen 10 dagen voor syn Ed. comste
op Mallanou geweest & door order van d'orangcaij van daer vertrocken
waeren, die haer seyden niet aers bevredicht te syn, ende daerom hadde
daer naer toeroepen begeven, t'saemen hondert man sterck synde, &
met vrachten 2 stucken, daer van wy een becomen hadden, 4 bassen
daer oock een van gecregen was, ende ontrent 80 musquetten, doch niet
en wiste waer deselve gebracht hadden, geen vorder opder vragende
naer een groot saltan daer van wy de caine gehadt, seyde vant selve niet
te weeten, maer wel verseeckert te syn, de drie vande Macassaerse Jonq:
Intchie Dangh, toe te behooren, ende op de becomen Jonq voor Mallaggoy:
eenen Ramat, ontrent 8 Jaeren geleden van Maccassar gecomen, & op
Lissidi metter woon gebleven, Anaccoda te syn, ende datter noch 5:
Maccal Rade Jonq: opcomende wegs waren, te weten Intchie Aslam
Intchie Cilimman, Intchie Morda. andal, Intchie Bonoe, & Intchie Bombom
ende van Lissidi noch 3, sterck naer Bantam vertrocken, oock ingeladen
hadden, met naemen Intchie Boa, Intchie Tanna, & Intchie Saptou, ende
dat de gesochten Jonq. tusschen t eylandeken & Conoor, op Lissidi t'huys

Salouky

te hooren, met Rijo Jsie en plaetse van Bangaij gecomen, en eenige daegs
geleden aldaer door het volck beoorloght te sijn, doch het volck sommige
van Ciffidon en sommige vandes Quimelaha te sijn,

Naer dat vant voors. door gemelte slaeff bericht waers, heeft sijne Ed.
hem belast weder naer sijn heeren te keeren, den selven op pas verhalen
om In toecommende sich oock aen ons vaertuygs te presenteren, waer In
stondt dat die haer heer nae quamen te ontmoeten, hem wel tracteren
ende voor ons [illegible] bescherminge en soo door hem In toecomende eenige
Jonghen aengewesen wierden, hem daer voor een vereeringe soude geven,
gemelte slaeff wiert bij sijn Ed. met een pitta vereert, en belast sijn
Orangcaij acht te geven, de vrundelijckheyt niet te vreesen, handtsamen
wandt soo lange sulcx geschiede soude onse vrindtschap en alliantie
niet gemindert worden,

De namen der gemelte Jongh. sijn onder Luytenant pr. Memorie schrifte-
lijck opgegeven, op off eenige derselver ontmoette, daer op beter acht
soude connen slaen, verleden nacht is Jochem Pietersoon van Rotterdam
Int begin des oorloochs, door des Quimelahas volck, met sijn slaeff, die
daernae van Lohoe op Hittoe gecomen en door Hasquin aen
Cap. Tuli gebracht is, opt landt van Amboyna genomen, en nu gelegent-
heyt ontloopen al en coracora van Hulaleye gecomen, dewelcke na dat
sijn Ed. eenige vrijmoedicheden met deselve gehadt hadt, op gemelte
coracora gebonden is,

Tusschen 8 a 9 uren, alsoo 't weder sich redelijck liet, heeft sijne Ed. doen
voort seijlen, de chaloup alreede [illegible] becomen ordre [illegible] sijnde
ende naer dat ontrent een uur geseijlt hadden, ende ons de windt [illegible]
stille geworden was, deden seijlen opgaen om spoedige voortganck te
maecken. Int voorbij seijlen, van oudt [illegible] Lagende Nagelboomen
en Jongen [illegible] door sijn Ed. gehaelt, hier door en [illegible] [illegible].

Savonts ontrent acht uren sijn hunne coracoras bij [illegible], en hebben
ons ancker aldaer laten vallen, en ons van water versien. Nae middernacht
heeft sijn Ed. belast voort te navigeren, en sijn smorgens
den 26 ditto met de corcoren voor Seloumo, ontrent een uur geseijlt geweest
alwaer deselve met [illegible] [illegible], en van water versagen,
sijn Ed. belast [illegible] de corcoren ordentelijck achter den anderen te seijlen.
tusschen Seloumo en Tonsoe, quam cap. Hittoe (op het selve avondt met
sijn corcoor voor Lahoe gecomen), sijn Ed. Int gemoet, en seijde voor
hem [illegible], [illegible] van sijn [illegible], daer op hem antwoorden,
en hiedt sich met sijn corcoor van 4 Nadis, wel voorsien van [illegible]
[illegible], [illegible] en [illegible], dicht bij sijn Ed., ende quam alsoo voor Lahoe
met de gesz. coracora gelijck, sijn Ed. voorts 't jacht [illegible]
ende een cleijne [illegible] 't selvaert [illegible] heeft [illegible] ordentel.
telckens met een charge van musquetten belast te [illegible], waer onder
het weder op de [illegible] aen [illegible], weijnich daernae quam
den fiscael aen boort, rapporterende dat [illegible] de Sadaha 't schut sijn
Ed. verwachten, niet [illegible] was, ende de [illegible] noch op den selven [illegible],
gelijck doen sijn Ed. vertrock [illegible]. De cap. der armee, die onder
gevangenen [illegible] te brengen naer Captein [illegible] op sijn vertreck was afge-
vaerdicht, sijnde al van voorleden vrijdags met deselve op Lahoe geweest
ende sijn [illegible] bewaert gebleven, [illegible] sijn Ed. de brieven van
Capitein, bij dewelcke sijn Ed., als oock mondelinge vandes selven verstont
dat sijn Ed. [illegible] eenige dagen daer de coorts hadde gehad, en
noch seer swack was, doch egter [illegible] beter [illegible] van den goet

vervolgh door goede hulpe verhoopen, rapporteerde mede alles aldaer op't vast
wel te sijn, ende 't gearriveerde Jacht van Batsbangs, Baan in
de voorm. Wachter opt burger op Batt.a toete becomen, sijnde ontrent 5:
maenden van daer geweest, het selve te sijn dat voordesen as Comp.e
Jacht genoemt wert,
Naedat alt samen met onse concorrus op de oude Reede geset, capiteyn quam
cap.t Hittoo persoonelijck met een praeuw. sijn E. verwellecomen, die welcke
binnen de concorr geleyt sijnde, sijn E. het gepasseerde op Manipa. seer
lange verhaelde, 't welck hij met verwonderinghe scheen aen te hooren.
Ondertusschen in verscheyde discoursen raeckende, vreesden den Sedaga.
ende Quimulaga, hebt 't hem het bedrogh vande coninck ondertans ende
andere onse gewenste vrinden, is het schadelijck verhoorden die nagelen
voorgehouden, ende geseyt dat de vrindeelinghe met macht is gewest
van haer en Francs met een boos vertrecken, ende de Sedaga voegen
coninck laet 't sijn commis niet achtervoegen, sonder daerin gelijck
voordesen te vinden, bedrieghelijck te handelen, ons met lis praetjen
te paeyen, ende daermet sijn paspoort te nemen, de saecken in plaets
van op een goeden voet te brengen, met sijne bedichte valscheyt te ver-
stimmen, mede dat haer voor eerlicke saecken, een blindt te sijn, ende
daer schelmerij met is commen mercken, die een sonder dat sulcx wel
hebben laeten besorgen, met onse grootste schade niet pas te wel in te lange
geweest sijn geworden, ende doorde dingen gelijck hebben, maer nu
soo verre gecommen was, dat sulcx niet meer commen noch mochte gedooght
maer van alles nu een eynde begeerden, is de saecken ten goeden treine
aff gedaen wierden hebben, ende soo sulcx niet wesen conde, andere middelen
moste soecken, daer van al eenige in haer nieuwe de smaeck gevoelt
hebben. waer in een nochtans voor al de werelt commende te begeeren
ons onschuldigh te sijn etc.a hem mede soo hadde wel te mercken gewende
sijn quade actien, ende daerenboven, dat selfs den Quimulaga, met geleyt
ende amonitie van oorloghe geassisteert hadt, waerop, als 't selve niet
hoorende, geen antwoordt gaff, ende wederom in andere discoursen raeckende
seyde hem recht uyt, dat hij van sijn volck, als tammatta, is patten
Wissyn, selfs op Lucilla gesonden hadt, om den Quimulaga aldaer sijn
terechte te maecken etc.a 't welck hij ontkende, seggende dat noyt
bewesen conde werden, dieselve om sulcx te doen, door hem aldaer gesonden
te sijn, daerop sijn E. seyde, dat voor sulcx niet beveynst waeren, is
noch vande Quimulaga, noch al des bevelhebberen, niet is swijghen, maer
onse gerechtigheyt in alles treinende, kunde wede houden, daer toe ons
oock geen macht, en conde gebreecken, schoon hij haer al doorden coninck
van Marra, last is andere hier leiten voort saen niet ter te sijn
't welck hij al van sijn haer schijnsel, en siet van alles seyende, ende
niet als een treine Bondtgenoodt vande Nederlanders staedt hem geleit
te sijn, soo sulcx maer daer voor hadden wegen aennemen, 't welck verre van daer
is, want de meenighte sijnder schelmerijen ons anders doen geloomen, 't welck
hier by beginnende is: geschiede dan 6 uren aen sijn E. boort geweest sijnde
is wederom nae sijn concorr vertrocken, seggende hem niet te weten van den
Sedaga vertrocken, alsoo hem noch niet gesprocken hadt, sulcx sijn E. in
sijn wil liede, doch teghen om sijn E. te doen geloomen dat is heel sijn
knecht was, ende niet des Sedaga. of te Quimulaga, niet te doen
hadt, maer alleen onder bestieringe aente hooren, is sijn E. tot
vrindtschappen gecommen was, is tot 's anderendaechs naede middagh een
weynich ter van sijn E. concorr geanckert gebleven: Ondertusschen
dat cap.t Hittoo met sijn E. in discoursen was, is s.r de goyer met de
Mardyqueros Arangbas nae Lucilla gesonden, om den Sedaga wegh te

de Sadaga [illegible] gepasseerde op Manipo gerapporteert

zyn Ed. te groeten, en 't gepasseerde op Manipo te verhaelen. middeler
tyt quamen d' Orangcays van Lahoe, ende Tanahittoumessen zyn Ed. mede
verwelcomen, ondertusschen quam sr. de Goyer met sr. Roeloff
van Lerinella, den Sadaga mede gesprooken hebbende, alsoo sr. Roeloff hem
dicht onder Lerinella in een prauwe, om by zyn Ed. te comen, ontmoet was,
rapporteeren, dat de Sadaga eenige dagen hier 't fort ende loop gehadt
was, de gevangenen tot 32 als [illegible] aldaer waren, en om de [illegible] reste
ende op Loehoe zynde, gehouden hadt, [illegible] zyn Ed. al 't geen [illegible]
overgelevert souden werden, mede dat de Sadaga [illegible] de gevangenen
die by ons waren, geen mentie en maeckte, versochte hy zyn Ed. wilde dit
te geven of te niet, hier met de Bitjarings van Liliattoe was
die zyn hadt daer mit [illegible] onder 't [illegible], [illegible] de selve voordele
gouverneur gelovet te hebben, en daerom oock hy mochte het [illegible]
maecken, daer op zyn Ed. seyde van meeninge te zyn, deselve over [illegible]
[illegible] ende vry te stellen, ende te begeeren, dat de [illegible] vrouwen, waer
van daer een [illegible] was, die ons voor vrye vrouwen op Hentulla
overgelevert waren, ende besonders hadden scheenen te zyn, voortaen oock
vry gekeert souden werden, alsoo ons daermet bedrogen hadden, dergelycke
die oock vooraen voor vry [illegible] overgelevert, en begeert dat de
eygenaer daer van altyt [illegible] sal [illegible], voorder vraechde zyn
Ed. sr. Roeloff alsnoch de saecke ter plaetse uyt gevoert [illegible] waeren by den
Sadaga soo [illegible] was, als een hem op zyn [illegible] hadde doch
versoucken, ende ten hooghste noodich om een van alle [illegible] een
eynde te maecken, maer [illegible] de saecke soo [illegible] als doen [illegible]
quamen, twelck zyn Ed. gants niet [illegible], ende een eynde van de saecke
begeerde, alsoo hy niet anders [illegible], dat al haer doen 't [illegible]
om ons lange te doen [illegible], en dan [illegible] te [illegible]
saecken voortgaen, hem [illegible] lange vergaderde [illegible] ons op Manipo [illegible]
[illegible] was, ende of [illegible] niet op zyn Ed. seggen uyt quam, dat sy die
Maccassaren hier versocht hadden, ende om daer mit haer voordeel
te doen, ons sochten lange aen de lyn te houden, maer haer bedrogen souden
vinden, ende soo de Sadaga in [illegible] niet [illegible], dat hy mit syn
macht hem van Manipo behoorde te vervolgen, [illegible] inwoonders te dwingen
de gerechticheyt van 't [illegible] mit het gesegent, dat daer gebracht hebben
ende noch verborgen, zynde een groot metael stuk, een groot balcon,
3 basen, ende de [illegible] met het cruys en [illegible], aen hem [illegible] te
[illegible], ende hier zyn coninck voor goede [illegible] te brengen, hem daer
toe presenterende met onse macht te hulp te comen. [illegible] alsoo uyt de
twee [illegible] scheen [illegible], verstaen, dat eenige Portugesen
hier onder vermengt zyn doch niemandt hebbende om met deselve te
spreecken, conden 't rechte bescheyt niet vernemen alsoo deselve geen
ander bescheyt geven, als Maccassaer [illegible], ende hier [illegible] de Sadaga
[illegible] zyn [illegible] niet doen wilde, dat [illegible] met onse
macht [illegible], als mede de [illegible] die op commende [illegible] zyn te be-
comen, alle onse macht souden aen leggen etc.a Sr. Roeloff rapporteerde
mede, dat gedurende zyn Ed. [illegible] zyn op Lerinella die [illegible] van 8:
[illegible] aengecomen te zyn, ende daeronder eenige Portugesen
[illegible] gelyck [illegible] verhaelt is, niet anders besluyten, als
[illegible] bitjaringen, ende [illegible] valscheyt en bedroch [illegible] zyn,
hier op wordt sr. Roeloff, door zyn Ed. affgevaerdicht, [illegible] Sadaga
al 't te rapporteren, ende dat met langer op gehouden willen [illegible]
maer een cort eynde vande saecke te [illegible], de Sadaga [illegible] mede door
gemelte Roeloff versoucken. dat zyn Ed. de [illegible] gebrachte [illegible]

eslaeverijen, alsoo twee op Lissidin tegens behoorde, en geen vreemde handelaers
waren, welcke sijn E. hem toestondt, ende seyde deselve naer hem gebracht
te sijn, om haer bijden Sidaga te verantwoorden, egter wert hij wel
daer niet sint alle dinge vercocht te wesen, en soo lange de [illegible]
ende vreemdelingen hier opt landt gedoogt werden, om met haer Jongh.
hier en daer te vertrecken, de saecke niet wel gaen soude, alsoo daer onder
haer personagien hoorden, daerbinnen gij vertreck. Op heden heeft sijn
E. de vreemde [illegible] wederom ondervraegen, doch hebben weynich ten gebruijck
van een goede [illegible], van deselve comen [illegible], doch [illegible]
soo niet anders [illegible] comen 10 Portugesen opde den Jongh. gevaert
te sijn,

Tegen den avondt heeft sijn E. de [illegible] Arangan met missive
van 't geheel [illegible] t' adviseren, naer Tacal [illegible] om
t' volck [illegible] te landt naer Tacal te gelden, d' orangcaija van
Lochoe, Quitegie Siborij, ende [illegible] met sijn [illegible] aen sijn E.
[illegible] geweert, en hebben veel discoursen met den anderen gehadt
ende onder anderen sijne E. voorde waerheijt verclaert, dat die van Amboina
en Lochij ten tijde dat Quitegie Siborij, en d' orangcaija van Lochoe aen
Tacal [illegible] waren, om sijn E. te [illegible], met de Quimelaha [illegible]
ende [illegible], gebitsiaert, en malcanderen belooft, en door een onder
[illegible] eedt gesworen hebben, dat sij d' orangcaija van Lochoe en [illegible]
[illegible], [illegible] dat hij naer [illegible] wordt [illegible], uytgesondert
Quitegie Siborij [illegible] dat van [illegible] was, om [illegible] soude
helpen, ende daer op mattaran gedroncken hadden, welck sij oock soo vast
verpleget sijn, dat 't [illegible] soo Quimelaha Lochoe [illegible] [illegible]
geen ander oorsaecke [illegible] moeten gelooven [illegible], maer soo [illegible]
Quimelaha [illegible], alsdan van haer eedt en [illegible] ontslagen sijn, daer
[illegible] oock naer [illegible], ende haer oock [illegible] als de Prins van Hollant
ende den Coninck van Ternaten is [illegible] onderwerpen, ende van gelijcken
[illegible] die van Camelo en Lissidin gesint waren, verclaerden [illegible]
te hebben, dat bijde Quimelaha en sijn [illegible], [illegible] sijn E. op
[illegible] gebitsiaert is, dat schoon de Sidaga [illegible], en haer
daertoe socht te [illegible], om Lochoe en [illegible] naer
Ternaten te [illegible], [illegible] gehoort is, dattet
geslacht van [illegible], van welcke sij en d' voorige Quimelahas afcom-
stigh sijn, uyt [illegible] quartieren gesproten, en in Ternaten op [illegible]
waren, [illegible] dat [illegible] van haer [illegible], [illegible] om te [illegible]
[illegible] de Coninck in Ternaten op haer te [illegible], [illegible] de Coninck
[illegible] daer te houden, dat sij met eenige [illegible] naer Ternaten
souden vertrecken, om [illegible] met [illegible] vanden Coninck oft door
[illegible] vermogen weder hier souden brengen, [illegible] ende dat de Quime-
laha niet door eenige [illegible] uyt de bitsiaeringe [illegible], maer dat hij
anders niet is [illegible] als [illegible], en [illegible]
vande van Lochoe [illegible] soo [illegible] wordt, daer [illegible]
te [illegible] is, al haer [illegible] bedrogen sijn,

Den 23en Febr: heeft sijn E. tot [illegible] vande [illegible], [illegible]
ende oock op dat [illegible] apparentie [illegible] Jongh. [illegible]
[illegible], 't [illegible] te [illegible] maecken [illegible]
te [illegible], tot [illegible], sijn E. [illegible] de [illegible]
om [illegible] te maecken, [illegible] Jonge
[illegible] Soldaten [illegible], en oock noch eenige [illegible]
die [illegible] hebben, [illegible], [illegible]
van Lochoe, [illegible] op haer [illegible], [illegible]

t Jacht daer van ontleart zynde ontrent met 1000 Ev. bevrucht vaert, op heden is s.r Broickhoff door den Sedaga van Lirulla gesonden bij zyn E.d verschenen, versoeckende dat zyn E.d met zyn corcorre voor Lirulla geliefde te commen om aldaer te Bitsianen, hetwelck al voor zyn compste bij d. gen. voorgenomen was, doch vermidts de harde E. continuelicq regen ongeraden ende naergelaten,

Van daegs versochten eenige der Corcorres saijou te mogen maecken, twelck zyn E.d tot haer noodtdruft toe sondt, tegen den avont is de schipper aen zyn E.d boordt verschenen, dewelcke nu mede t geheel was, ende de gedoemmerde Rys ahier gescheepen hadt, ende geen voorder van t geene verlaert was, sies ontvaert te hebben, sulcx dat met anders als zyn water ende eenige bereert gebonden Intermeenen, morgens vroege soo t weder sich maer bedaert zyn reijs sou commen bevorderen twelck zyn E.d geen recommandeerde E. belast te geen tyt te versuymen, maer geen naer zyn schip weycken int keurtien sonde regneeren, alsoo zyn E.d van meeninghe was, morgen met des daegs naer Lirulla te pangayen,

Avonts naer t avontmael heeft quitegie Syborn siende Jimbar da om de saecke voornoemt te ondervragen, affgesonden, met welcken s.r d Goyer naer Ottemoldy gingh om te hooren off yets te vernemen, dewelcke hier seydes ontrent een jaer geleden vande Maccassars van Boima te zyn vervoert die alsdoen t geheele Eylandt affgeloopen hebben, E. als nu door haer gebracht eenige woort verclaerende dat 40 st. Jongh.s van Maccassar voorgenomen hadden, In dese quartieren te commen tot assistentie van quimelaga, om de Nederlanders hier van t Landt te helpen, daer toe sy oock met voeck schuit, E. amonitie van oorloge wel versien zyn, commende nu met 10 st. voor uyt, waer van 3 op Manipo gearriveert, E. d anderen twee, die van compste te zynde E.d met de Jongs. verwittigt werden, weder t sy geloopen waeren, alsoo haer mat tes noch met inder geliet hadden, ende verhaelende t selve bequamelyck commende eys, E. d andere den alreede eenige daegen daer geweest, E. haer goedt aen landt zynde, geluckt sacht waers te brengen, haer goederen Boswaerts op verborgen plaetsen, soo sy ver t commis te schepe brengende: dese den Jongquen seyden sy binnens haer ladinge van Rys, ende d anderen waeren 2 metale stucken 4 basen. E. omtrent de hondert musquetten, nochsoo 10 portingesen, die mede op Manipo zyn, mede te brengen, meerder particulariteyt hebben vandeselve met commen vernemen alsoo sy er doen zyn, werden oock aengevesen, om yet haer te hooren, off niet is weten, waer t stucke verborgen was, waerop antwoordt bequaemes een vande begraeven stucken bij ons gebracht te zyn, E. geen andere aenwijsinge commen doen, als dat het andere s nachts Boswaert sy hadden helpen dragen, maer niet te weten waer t selve, deweijl sy daer bij niet mochten zyn, gelaten hadden,

Den 28.s D.o s morgens is zyn E.d met noch eenige Corcorres naer Lirulla gepangayt voerende zyn corcorre boven d ordinarie derwop varende, noch met 15e soldaten versterckt, E. al d orangquaise vande saecke ontcommen, E. die uyt d Eylanden, op een van d andere corcorre te gaen s.r de Goyer verbleef noch bij t Jacht om den schipper onder seyl te helpen, E. de gevangenen aen landt te doen commen,

Ontrent 8 uren s morgens ancherden voor Lirulla, alwaer cap.t Hitto met zyn corcorre vonden, die hier sondt aen zyn E.d boordt verscheen. Vrijsinge daernaer quamen de 3 hooftden van Longob, dewelcke op gisteren doorde Sedaga, neven quitegie Syborn, op de Bitsiaeninge versocht waeren, doch quitegie Syborn, die d orangquaise seyden niet wel te pas te zyn, is een vrysinge daernaer met de corcorre Larriqui. voor Lirulla,

gecomen hebbende soo daer naer wet souden, met d'orangq.s van Lohoe, ende hoo
gelegen, naer eenige discoursen gingh Cap.t Hittoe weder van boordt met
syn Corcorre niet verre van syn E. gelett leggende,

Die van Lurilla vervolgden haer altsamen onder hetselve Baileu off huys
op 't strandt, en bestaenden aldaer lange met den anderen, onder tusschen
quamen die Sedagas soldaten uyt Hila omtrent 20 str. van Lurilla op 't strandt
In ordre gestelt, sterck ontrent 60 man gaende twee by twee als geledt, die
daer naer met vliegende vaendel en slaende trom, een stuck weeghs langs
't strandt marcheerden, ende haer hier daer opdeden, syn E. met d'orangen
versamelt sittende verwachten des groottsen Sedaga, met al syn volleden
die noch al met voordere dagh quamen, maer even haest In haer betrachinge
voort gingen, houdende haer soldaten op 't strandt 't samen, doch eyndelyck
naer dat syne E. meer dan 3 uren, naer haer comps te gewacht hadt is
S.r Roloff ontrent de middagh met Quitegil Lacxaman, en Jhonnas aen
syn E. boordt verscheenen, versoeckende uyt den naem vanden Sedaga.
dat syn E. aen landt gelieffde te comen besoecken, alsoo de plaets op de
Corcorre hem te eng was, 't welck syn E. affsloegh, ende rechtuyt seyde geen
op 't landt onder 't bedwanck vanden Quimelahas gesint, niet te vertrouwen
nademael hem des Quimelahas ontrouw, alte veel en te wel bekent was
en soo de Sedaga niet en is weder op syn corcorre comen, weder naer Lohoe
wonde vangen(?), doch soo worde Corcorre bevreest 't waere, om dat te veel
machte hem hadden, dat deselve wel meer 't sal souden doen verdragen, gelyck
oock geschiede, syn E. was seer moeyelyck op S.r Roloff, om dat hierop
quam versoecken, hem der trachtende, ende seggende, dat hy behoorde wyser
te syn om slechte boodtschappen aen te nemen, die hem excuseerde, seggende
haer 't selve oock affgeslagen te hebben, en gesegt dat syn E. daer toe niet
en soude verstaen, maer echter haer 't selve moeten inwilligen, waer
mede weder naer landt voeren, om 't selve te rapporteren, daerop terstont
weder een nieuwe besoeckinge viel, en haer altsamen op 't strandt by
malcanderen vervoegeden, doende syn E. weder op nieuw een uur off meer
wachten: eyndelyck de soldaten weder naer de negorij gemarcheert synde
Is de Sedaga, S.r Roloff, Quitegil Lacxaman, en Quimelaha Coubo, met eenige
cleene orangcays aen syn E. boordt gecomen, dewelcke door syn E. binnen
gebracht synde aengedient wierdt, dat de saecken nu sonder meer te [illegible]
affgedaen mochten werden, alsoo 't scheen 't syn E. uyt vrees tyts gesonde(?)
gehadt hadde, om deselve te [illegible], gelyck oock [illegible] gebleken
te syn, want de saecken soo geschapen waren dat onse macht alleen niet
langer weerstaen, en mochte houden, tot groote last en moeylyckheden
der soldaten, ende Amboynesen, invoerende oock gelyck [illegible]
op Manipa [illegible] lange vergaert, verrichte, dat de Marcal daer met syn macht
[illegible] aen quam, en der Quimelahas schelmen voordes daer was.
daer hy van [illegible] te [illegible] syn E. seyde hem oock dat niet is betaemt(?)
te gelooven, dat deselve soo wys, ende onse Nederlandt 't macht te swaer
was om onse onderdanen te beschermen, en de marcalsaey(?), schoon gelyck
gelyck uyt de gevangen slaeff [illegible], die ooch In syn [illegible] ge-
bracht en [illegible] [illegible] synde, seyde datter 10 portugesen en
soodanige ammunitie van oorloge gelyck bonis vergadert met gebracht
waer) te weder was, 't welck hy soo uyt syn oogen wiede hier, wel
affirmeren soude, op waer noch seer lange, ende soo seer selve [illegible] is wilde
doch, dat wel besichtiget mocht syn, dat hy noch Quimelaha, off [illegible]
het [illegible] syn E. langer [illegible] [illegible], en soo recht en behoorlyck
sorght te handelen, de saecke voordesen al verder gebracht souden hebben, [illegible]
waerop al weynich te antwoorden wiste, onderlinge tegen ende die van
Lohoe In discours gevallen synde, ende vergeten haer schyninge wel voordes

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

den saec gebroocken hebbende quam opt laest ter voorgen dage, datter Compe:
van Lohoe op Lucella gebracht weder op Lohoe souden syn, en de soldaten
van Lohoe gelicht synde, dan alles wel soude gaen. Maer omme syn E.
sulx t'betuygen woorderde ter sondt een praeuw naer Lohoe affvaerdigde, om
aent Jacht te klaer ten syn aencker niet te lichten, maer nochte beginnen
leggen, alsoo den weder wadt geen te doen souden t' varen, nademael al
daer door schemeringh was, ende selfs met syn macht van meyn tot meyn
soude gaen, ende deselve affbraecken oft aen Prins van Hollandt, en den
Coninck In ternaten trouw vrienden bleven, en de Natien woeghen de
contrarie aen ons leveren, en al die weygeringe souden comen, ende
die t'selve gesint waeren naer te comen beschermen, versoeckende ock
quitschel siddor. En eenige vande orangquaij van Lohoe, geen te weten
verselschappen, op dat sy als getuygen, den coninck In ternaten syn op-
rechte meeningen souden mogen verhaelen, of te onderscheiden, hier syn E.
oock niet van meeninge is naer te laten, maer geen alles van poinct
tot poinct sal ondersoecken. hoe synen Sedaga geen van dage tot dage opge-
houden heeft etc.a, Hiernae scheen den Sedaga wat beter coop te geven
en versocht daerop datelyck dat hy de gevangenis van Way, door onse brabo
van landt klaer te te gaen door Sr Roeloff met onse schuyt, die met de
selve synde 31 stuck aen boordt quam, al uyt gesondert twee Jongers,
Jonge kinderen en vrouwen, diewelcke alsnoch van Way beginnen te
schreyen. vande eerste dagen waeren noch twee op Waysoutri, doch al out
bevolck, een op Manipa, en 9 gedurende haer gevanckenisse overleden, sulx
dat sy naer haere seggen 43 persoonen van Way vervoert souden hebben.
sonder van meer te weten, hoewel dat Baccar Beda van 46 seyde,
Voorde verderlevinge van ons volck bedanckte syn E. den Sedaga, wegens
synen coninck, ende seyde dat syn volck aen onse syde genomen op Lohoe
was, ende tot syn believen te becomen conde, ende dat hy oversondt de vrouwen
ons op Hemtella voor vrye vrouwen gelevert, maer nochtans Seammens
waer, echter vry souden blyven, ende daer voor ontvangen werden, om dat
gelyck verhaelt, syne E. daer niet bedrogen hadden, ende daerom oock dit
schade lyden moesten, Hier op antwoorden de Sedaga niet te weten
off de quimelaha deselve souden weeten aennemen alsoo voor syn E. hadden
comen soubatten, ende dergelycke geen t'selve over t' souden doen vraegen,
daer syn E. op antwoorde, soo hy soo ongevoeglich ende strenge van herten
was, deselve evenwel van eer liever souden stellen, en naer haer Negery
laeten gaen, ende die quimelaha's ongevallen onder syn volck te senden te
geven, dat hy weynich werck van syn ouderdoms maeckt, en dat soo geen
onder desen de praeuwe gelycke die van Hemtella, op de welke hy heeft
vervult. buyten twyffel ook wel souden comen soubatten, ende soo eenwel
onverstandige werden syn, dat hy het selve mocht doen, dat een echter
bekoomen souden datter ons niet op 14. a 15e persoonen aenquam, dewyle
ons volck door de Coninck ontvangen is, dergelycks deselve oock niet
weder hadden. Waer over t' syne E. om de saecke verder tot eynde te
brengen dese naervolgende poincten getracht affte doen. Namentl:

Dat ons den Spangiaert op Lucella synde In handen gestelt sal worden, met
noch sekeren Hollander, ende Fransman, van onse syde overgeloopen,

Dat ons satisfactie gedaen soude worden, voorde Nederlander bij den quime-
laha voor slaeff aenden Coninck van Maccassar gesonden, den welcken
soo niet bij hem hadt weten houden, In plaetse van des Maccassar aen
synen coninck In ternaten behoorde gesonden te hebben.

Dat quimelaha Lohoe over t' geliegt, als het hier uyt de sechten van
Lucella brenden gebracht om onder naer ternaten te voeren by quimelaha

Sackirij, volgens Coninck van t' tot Quinnlaga geautoriseert, ende anders selven den eedt van getrouwicheyt gedaen heeft moet t' worden,

Dat hij d' Inwoonders van Manyo conde bringhen moet t' aen hem onder te leveren, de gevlugte vande hier tevoren Jonghe ende de tegen Portugesen met al het geschut en ammonitie van oorlogh als anders, het selve den Coninck Intentie voor goeden buyt te bringhen, waer toe hem met onse macht bereyt sijn te assisteren;

Ende dat weghens de souvereyniteyt, die de Coninck op dit landt wegens sijne Majesteyt pretendeert, te seggen, nochtijts genoech was, en tegen des Coninx Onnederlandtsche gerechtigheyt is, geen woort souden geworden, maer dattet voor verhaelde wert t' achtervolgt moet t' worden, waerop den Bedaga niet sonders en wist t' te antwoorden, dan alleen, dat sijn E. alle haer eyges was, niet min considererende dat d' ged. Commandeur met een macht van meer als 2000 man bij naer een maent uytgeweest t' was, echter seyde syne E. datmen hier toent om die van Bissen Cambelo, en Orangh, met d' andere Orangh. van d' omleggende in dissen belast sijn moet t', haer alhier te verwachten, daer toe noch van avondt boden gesonden worden, maer de te bedenckens, dese wel tot morgen gewacht te sullen hebben, want haer tegenwoordich geheel niet is misnoegt, onder tus secht, dat alreede op de Bandt comende heeft t' de Bedaga, sijn afscheyt genomen, ende is syne E. met de corcorre wederom naer Loehoe gevaren als waer wedr op onse oude Rh. aenkeerden,

Van daghs hadden soo nu soo dan regen en harde windt met t' uyt den N: ende Noordt ten West aen.

Adij 2e.

Maer s'morgens quam Baccar Bidon voor t' van Way, aen sijn E. corter rapporteren, uyt de wede gemenen gevangenen verstaen te hebben, dat die van Curulla met die Quinnlaga gebitsieert hadden, tevreyt dat daer noch waren, soo ende die van Loehoe met de soldaten geassisteert uytes, ende met meerder macht dese te Quinn quamen. t' sy door de Tongie oft ander vaertuygh, dat sij alsdan, tevaten daer onse logie hier staen heeft t', en het land daer ons volck consequentelijck pacoms souden maecken, met bom daer Inde weeren, souden vergesen, en door dese middel mijngen van mensen aen een landt te geven: ende dat gemelter vrouwen ende gedien gebben dat capt. Hitto, tot verscheyden malen Nagelen op Curulla door tanmatila, ende dat wel de quantiteyt van 20 portugese Baar toegebracht, en des Quinnlaga met geschut geassisteert, en sijn volck daer gesonden heeft t' om de fortificatie te helpen maecken: ende dat Capt. Hittor met des Quinnlaga gebitsieert souden hebben, de logie op Hittoe te verleggen helpen af-loopen, t' welck met de corcorren daer Way met afgeloopen is, Intusschen het heeft souden hebben, doch alsoo t' misleuteren hebben den Nederlanders dit op afgeslagen, de Chinesen op Urmaco belooft t' met genomen en voorder door hier van patten Sila, van Way, tegenwoordich noch op Urmaco woonende die haer eyden was, de mijnen Way afgeloopen, en t' volck verjaecht, naer dit gedaen rapport is Baccar Bidon, met de corcorre van Bagnala vertrocken, om sijn volck dat nu uyt der Quinnlaga landen vertrocken was, in sijn Negeri Way te bringhen, hem verstercken belast hier op Urmaco aen te gaen, ende alle mogelijcke middelen aen te wenden, om den gemelten pattij, die het afloopen van Way geholpen heeft, met de bequaemste middel te vatten, den selven bekomende, aen t' casteel In versekeringe te doen bringen, gemelter Baccar Bidon is belast t' sich met de corcorre binnen drij dagen, weder voor Loehoe bij de Tongie te vervoegen,

Op heden ontrent 9 uren is de Sonborgh t' welck tot nu toe, vermits het onstuymige weder noch hier t' moeten blijven, onder seyl gegaen, doch om het weer te bedingen, alsoo t' weder niet heel bedaert was, de regen wel waert

langsaem sal voortgaen, doch verhoopen, dat nae het springh goet weer
sal geven, Hebben sonder eenige opsitters nevens de Lima, en onse matrosen
vande corcorre naer 't bosch, om een nieuwe mast te haelen, alsoo d'onse
oude tocht gebrooken is, ende op Manipo geen met veel calangs aen mal
canderen gevonden hebben,
Op heden vernamen den Sedaga met verwachtende maer nae d'orangquaij van
Ouwer, daer sedert om gesonden zijn,

Adij 2en Naest verleden donderdage heeft t sr. Kalot gebracht, des Assie tem
Marquithe, ende gouvern.r gesonden, om hem aen te dienen, datter boodes
van Cambello en Lissamen gecomen waren, die den Sedaga aengedient hadden
dat met voor saterdags souden overcomen, alsoo tgeenes daer haer daerom was
morgen haer spoassa, ende dienvoegende niet eerder comen conde hier dat
naer daer gewoonte, van dags tot dage uytgestelt wordt, ende soo ondeck
ten tegen daer persoonagie soecken, daer toe de compost van cap.n Hitto
niet veel goets doet,
Oversulcx daer naer laet cap.t Hittoe aen syn Ed. versoecken weerom naer Hitto
te mogen gaen, alsoo tydinge van ouwe gecomen was, dat d'orangq.a soo lange
niet en soude comen, Waerop door de gouvern.r geantwoordt wierdt, dat noch
twee à drie dagen wilde wachten, op dat de Sedaga hier op heden gelyck te
voorden niet en hadde te verwachten, den selven achter middags heeft syn
Ed. d'orangq.a van Loehoe, Quitche Sybora, en tanghitto mede, ontbooden en
haer voorgehouden, dat wel saecke de quimelaha, en Sedaga, geen mael ons
tegen soecken te eyschen, ende al haer doen maer op vals gesocht sonder uyt
loopen, dienvoegende daer voors heeft, of hun goet is ende, alsoo t ons
ongelegen is met de derde Jonghe hier langer te vertoeven, en daer mede
gaerne om desendenen was, sich op Amis locken, off eenige andere plaetse
transporteerde, alwaer wy ons souden vertrecken, om der Comins laetd
en onse Nagelen te expedieren, daerop sy geantwoordt hebben, hier te
wachten naer comenst, doch noch 3 à 4 dagen aensien wat nae dat hier de
Sedaga soude volgen,
Naer middernacht heeft t syne Ed. sich met de maerdyckers orangbay nae Hast
vervoeght alsoo hier hier 3 à 4 dagen niet te verrichten sal wesen, en apparent
langer wil vercoopen, ende dat quimelaha sarkin geantwoort heeft hy, met
intentie om op sondags wederom te comen, hier dat heden dage tydinghe aen
't Cas. tel gecomen is, daer hem tier toont ordre t hebben, dat de chaloup die
maer in Plaets was affgesonden is, om haer voorgaen sen tenten bydes lieute-
nant Rivero syn op Manipo, off Boro te verwachten,

Adij 3do 's morgens quam Abdul Rachman, met een Brieff van sr. Vander Voort
gedateert pr.o maert van Ditto, die hy den sr. Fiscael behandigen, waer hy
geadresseert wierdt alsdaer een Jonck toebehoorende des orangquan Barot, geap-
rimeert te syn, rapporterende dat 9 à 10 dagen geleden op Waysamma 15 ste
maelighst Jonck outmaet hadden, tyende hende 40 stucx van Maccassar ver-
trocken en door de harde noorden windt van malcanderen geraect, soude te
weten waer d'andere gebleven waren, mede dat vele haer hadden verbloot
opt versoeck vande gesant des quimelahas ende Coninck van Maccassar vast
gesonden te syn, het Caredt nyt Boudayaers haer residentie op Maccassar houden
deden, ende by den coninck alleen gedesargeert om dat hy seer versmaden,
nademael de Nagelboomen by ons om Hauntoir omgehouwen waren, ende
verhaelinge des quimelaha, met de Hollanders in oorlooge getreden was, sy des
selven doch besonders t' assisteren tot hulp en wederstandt tegen ons,
Ontrent 9 man pauchandes met onse Corcorres naer de Bocht om sagon te
maken ende hadden voort des selfsten dage, moy weder,

De quimela Laca [illegible] gevlucht [illegible]

Ady 4en Meert s'morgens quam Sr. Roeloff van Lurissa rapporteren dat de quimela
Laca, met de syne geabsenteert en vertrocken hadden, by aldien syn Ed. de soldaten
van Cochoe(?) niet en liet, en niet en beloofden te deurken(?), dat niet daer en
accoordt souden comen, oock niet van sins waren op syn Ed. eysschen te ant-
woorden, off yets vandeselve in te volgen, oft toeter kalen(?) condt uyt seggen dat
wadt wy Hollanders ons luten voorstaen, sy geliken(?) en naeckt te syn, dat sy
haer t'sterckte seeght(?) ende t'geschut van boven neder souden werpen, daeromme
al wast schoon dat den coninck selfs quam, en t'selve beval, alsdan noch souden
versmaden(?), maer dat sy des coninx bevelen in alles doch(?) souden naercomen,
hadden mede condt uyt jegens hem geseyt, dat alwaert schoon syn Ed. noch twee
schepen voor Cocoboe leyde sy al evenwel, die vande Negeri(?) noch souden comen
opschieten(?), ende doodslaen, daerop sy ooch alsamen wattacan(?) gedroncken hadden
quam mede geduyrende t'vaertuygh van Nattuwaga(?), vaerdigh te leggen om verre
te scheepen, en den Sedaga belast hadt syn coracora met hooge water aff te
halen. om van Lurissa te vertrecken, t'sy naer t'fort oft op Hitto(?), ende
geseyt dat syn coninx bevelen in alles wil souden naercomen, en d'quimelaha
ende naer Ternate vochten(?), maer datter tyt noch te syn en syne Ed. wel te
haer sigh was,

Niet lange daer naer quam eenige volck van Larique(?) als aen ons boordt van syne
tuegen(?) versoeckende, dat nademael geen belast(?) t'was 2 a 3 dagen te wachten
nae de compste van d'orangquay van Orien(?), om de bitsaringe aen te
hooren, en nu af veer trecken waren. seyden niemant, geaschet(?) die al
waren dan noch het wachten van die van Boanoa(?) en desselvs(?) souden syn
of t'oirgalius(?) met syn coracora naer Hittoe vertrecken mocht, daerop wert
de fiscael antwoorde, sy daer in haer beter te mogen doen, Na de middage
quam tanghittorum(?) aen syn Ed. boordt rapporteren, hoe dat met die van
Rossenive(?), ende quitegie(?) Sibory(?) op t'eylandt van Waybouten(?) geweest te syn
van d'Inwoonders haer met schiet en swaert vertoonende, gedreyght waren
doot geslagen te worden, soo dat vertrecken moesten,

Tegen den avont als ons navire(?) waer t'weder begonst hadden, seylden
verder naer onse fourasien(?), ende anckerde des avonds, van de schepen achteruyt(?)
sagen verscheyde vaertuygen daer comen soo t'scheen nae Hitto sittende
ontrent tuschen(?) tegen 10 a 11 uren creegen een harde caerte(?) uyt den N: Westen
met een swaere slags regen donder en blixem,

Ady 5en do voorleden nacht continueerde regen, geduyrde die ooch den heelen dagh ende
donder, sonder yets sonderlings uyt te rechten, off dat eenige orangquays
aen boordt gewest te syn,

Ady 6en do voorleden nacht met t'voorgaende harden regen, twelck tot s'morgens ten negen
uren geduyrt heeft, ontrent de middage quam Sr. Roeloff, den fiscael
haben(?) aendienen, datter dagelyck een Cochoemer(?) op Lurissa by den Sedaga
quam, die hy presumeerde, om dat met commer te veer kan comen, waer sy
tsamen bitsiaerden, nademael tesamen(?), als hy daer by quam t'scheiden(?),
dat ons door de bitsiaringe des Sedaga onderbreeken(?) daer onder de heer
fiscael terstont gestelt syn om ontboodt. de welcke gecomen synde en de
saecke veer kan gebooden(?) antwoorde den voorsz persoon, en daer uyt ge-
maeckt te syn, om des rechts grondt, en finael de Sedagas en syne bitsiaringe
met de quimelaha te veer kan,

t'savondts ontrent 10 a 11 uren is syn Ed. mitter mardyquers vaertuygen
gearriveert synde. s'morgens ontrent te 9 uren van Hila(?) vertrocken en
te twee uren na de middage. op Hittolamma gecomen, alwaer de coninck
van Hittoe, ende d'orangquays, syn Ed. begroetende, ende met een boeck,
eenige claxxus(?), lanraps(?) ende diverse bescheiden beloven(?) syn Ed.
altyt trouw, en gelooft te blyven, de mardyquers ende voogden lanraps en

Vrienden preterende, heeft t Carquin Aex, door de synen met emparte doen beclagen daer uyt veel te besemyden is, waerover Lurikea by de quimalagas, Ed. Sedaka gebitsiardt sijn, syn Ed. rapporterende mede dat die selffden avondt als naer t fort betrock, een brieff van s.r Vander Voort ontfangen hadt daer hy schryvende, dat een seeckere Guzaratte met de jonq gearriveert Secretelyck aengediendt hadde in Bantam alwaer acht jonckken laeghen in twyffel synde off herwaerts wedeg comen off niet. Door dien de naervolgende tydinge becomen hadden, ver taer te hebben, datter op Maccas daer een jonck van Batt.a gearriveert was tot nieuws brengende, datter t synen affscheyden van Batt.a 16 scheepen seer reedt laegen om herwaerts aen te comen daer uyt hy oock presumeerde, dat alle de jonquen, die herwaerts te comen voorgenomen hadden, niet en souden verschynen, alsoo de roep gingh dat se Maccasaer souden aendoen etc. Ed. Daer van daen herwaerts aen gevonden syn Ed. alles wat t sedert syn affwesen hier voorgevallen was, verstaen hebbende, dede t des nachtsweeck belast t morgens met den dagh quitegie Sibory te roepen,

Den 3.e D.o s morgens is quitegie Sibory. volgens syn Ed. ordre met den nachtsonden aenboordt gecomen, ende wert t syn Ed. gelyck oock alle onse orangquaers verwellecomt, dien wierden syn Ed. voorhoudende, dat nu geen ander middel sach om met de quimalaga te bevreedigen, alsoo rondt uyt geseyt had, gelyck oock de Sedaka, soo syne Ed. de soldaten van Lochoe niet en lichte, etc.a datter geen accoort getroffen soude worden, ende daerom goedt souden syn datmen die van Lochoe op een van haere eylanden Negrys, om dat hier gants geen gelegentheyt en was om haer te comen beschermen, vervoerde, ende aldaer voor een tyt verserckerde, daer op hy antwoorde, dat sulcx d'orangquaers vande Negryen souden voordragen, ende wadt haer meyninge, dat soo wanneer syne Ed. met de Konyncx van Hive ginck, met de synen oock wilde vertrecken, hier op sondt syn Ed. s.r Roeloff met den Assistent. marginalis naer den Sadaga, om finael bescheyt, Ed. oock met eenen syn goedt te halen, ende hem by ons te ontbieden, dewelcke weder comende, syn Ed. rapporteerde de Sedaka rondt uyt geseyt had, soo d'H.r Gouverneur de soldaten van Lochoe niet en lichte, de saecken tot geen verdragh souden geraken, hem seer onder syn Ed. beclagende, weinigh verscoorten hy al ingewilligt had, dat syn Ed. hem van syn verscoorten wilde doen laten, — S.r Roeloff seyde mede hem vermaent te hebben, vande twee ses kinders gevangen van Way, ende een van Ortemedry. daerop hy soodanige antwoordt becomen had, dat hy sustineerde, soo wy d'ondergeleverde van Way niet en hadden, oock niet en souden crygen, twelck syn Ed. vernamende: hier t leer fondt, alsoo onse gevangenen van Hitoe. Ed. Lissidy, al door gegaen waren, die vande jonq. doen verserckeren, om deselve t door dese middel weder te crygen,

Naer de middagh ontboodt syn Ed. Quitegie Sybory, met 2 a 3 orangquays van Lochoe, tegens welcken syn Ed. seyde, dat hy met de synen haer saeck onder- licht hebbende, niet beter voor haer en con vinden, dan dat sy haer luttel ver- voerden, ter plaetse daer sy wilden, t sy op Ama, Lochy, of t eenige ander plaetse ende haer met een fortin verserckerden tegens den quimalaga, om t perykel van doot geslagen te worden, alsoo te gaen, ende belast te gaen t selve d'andere orangq.s te communiceren, Ed. hier onder gebitsiaert hebbende, van desen avondt hem noch bescheyt te brengen, dewelcke ontrent te 10 a 11 uren s nachts weder quamen, Ed. seyden, dat hier onder gebitsiaert hebbende, met alle de orangquays goet gevonden hadden, noch 10 a 14 dagen, haer saeck te wille laten, Ed. verwachten, off de quimalaga iets op haer. twelck sy hoopten in die tyt veel gemindert souden worden, souder attenteren, verhoopende dergelycken dat syn Ed. tot haer bevrydinge, t sy waer datter sy, daer t

Het eerste vande soldaten van Lochoe wert ondermaet geexpliceert

syn E. goet vondt, een t' secrete geleyde op te werpen, om daer In by tyde was
noodt te retireren, ende door dese middel den ondanck van haer Coninck, die
sy presumeerden, dat nu wel licht verwachten waer Negry behaelen souden te ont
gaen. Waerop syn E. merckende dat haer plaets niet verlaten wilden, ende sy
ons In tyde van oorloge Int uyterste weynich eenige Negryen souden connen dienst
doen 't haer geantwoordt, dat op morgen haer Negry boven en [illegible]
souden connen besien, wadt gelegentheyt daer was,

Adi 8en Maert. s'morgens Is syne E. met de fiscael, Sr. de Goyer, en alle d'orangcayen
aen landt gegaen. sonder Negry, en de plaets daer om volck boven geleyden
hadt, als oock daer nu leggen te besichtigen, en comende op de passar, onder de
Betjiar boom, vondt aldaer Quitchil Sybori met eenige orangcayen van
Loehoe, en ginck met deselve daer onse Soldaten lagen, en aldaer wadt
vertoeft, vernemende het regent, ende alles besigh siende, Is nae boven gegaen
om haer gewesen eerste plaets te besichtigen, daer wel een bequame plaets
vondt om een vastigheyt te maecken, maer geen gelegentheyt omt water
(twelck wel door 250 Bamboesen van boven uyt het geberghte quam) te be
schermen, twelck besien hebbende, marcheerden syn E. voorder tot het uytterste
van die vlackte, daer Quitchil Sybori woonde, twelck hy rontom afsluyten
liet 't haer eyntelyck een plaets, onder alle plaetsen commanderende, aen
gewesen, ende haer deselve tot haerder bescherminge voor haere vyandt
alsoo te versterken, ende haer huysen daer rontom, onder 't beleydt
derselver te maecken, daerop Quitchil Sibori, en d'orangcayen van Loehoe
tot antwoordt gaven, dat t selve oock al om de cause gebesoingeert hadden
ende opmaecken souden, van waer syne E. weder nae beneden ginck, en
daer comende sach rontom het fortres aff. de gelegentheyt om haer sterckte
te maecken, ende tegens des vyandts macht te bewaren, het welck gedaen
ende gepasseert synde, om morgen te beginnen, begaff syn E. sich weder
nae de corcorre,

'sNamiddaechs quam Hattam Besy, die hier tevoren avondt laet met de
corcorre van Baguala weder gecomen was, syn E. aendienen dat hem de
Coninck van Hittoe, op Caxaja alsoo 't hadde, syn E. te seggen op mennige
verbrande betiaringe gesonden te syn, daer een cause [illegible]
ont [illegible],

's avondts het laet quam een prauw met 2 soldaten van Hittoe, syn E.
een brieff van Sr. Vlaminck voordt behandigende, daer In hy adviseert, dat
den Capiteyn [illegible] Jonq. comende van [illegible], ontrent
[illegible] bevaren, ende alsnu voor Hitu of daerontrent te syn, daerop syne
E. terstont, dadelyck den vaendrigh Jonge Jan, met de corcorre [illegible]
en Baguala afvaerdichde, met ordre om [illegible] over nae de Bocht van
Caxaja, ende so voort nae de Bocht van Way, en van daer nae den hoeck
van Hitu te vangen, ende so deselve vernam syn uytterste devoir te
doen, om die te becomen, en verneemt [illegible] dat se haer goet
willige overgaen of niet, twelck In verseeckeringe nemen, en met de
Jonq op de passo te brengen, ende van daer naer [illegible] te voeren.

Adi 9en do. s'morgens Sr. de Goyer gestaen synde, om de plaets daer onse Soldaten
leggen te versterken, gelyck daerop hier boven de gelegentheyt aff geleyt
was, quam cort daer nae met den sergeant [illegible] weder, die In
[illegible] van de plaets, om datter water niet en conde becomen [illegible]
[illegible] maecken, ende op syn E. versocht, dat de sterckte op de passar
dicht aen de Riviere gelegen moeste worden, daerop syne E. terstondt naer
Landt ginck om de plaets te besichtigen, die syn E. mede goet vondt om
aldaer een fortres op te werpen, alsoo [illegible] die

[illegible]

gie tiens al gecommandeert waren naer t getal haerer pracktijcq Natien te weeten ieder Natie 6 man, als Landt te commen, alder rugge om te waken, ende rondtom schoon te maecken, sulcx datter door die goede yver der Amboynesen, soo verre gebraght sij, dat savonts de gordijnes voltrocken waren

Heden hebben die van Lucilla twee persoonen van Locko, die om sagou te maecken gegaen sijnde, ende naer haer Negrij genomen, waeromme die van Locko seggen daer te sullen revengeeren,

S avondts quamen eenige Orangcq. (die met daer slaeven sinoxjebo naer Lissidi om Rijs te halen gegaen sijnde, wederom ende Negrij raporteerende dat die van Cambelo, haer met es hadden wreeck taelde pas Tonn, ende rondt uyt seggen, soo niet es weder wider keeren, daer haer handen en voeten souden binden, ende eenige vrouwen daer sij maetschap aen pretendeerden, aldaer gehouden hadden,

Quintegie Sijour heeft mede door seeckere vrouwe laten seggen, dat de Sidaga en Quimelaga geresolveert haddes, d' Jou Nay naer Ternaten te senden, om den Coninck rapport van t gepasseerde alhier te doen,

Desen 10.en d.o s morgens met het opgaen van den Son sijn al ons volck wederom aen Landt gegaen, om arder pundt te beginnen, daer met soo goeden yver aen wercktes datter ras tien om sijn was,

S' margens quam Tangittoimesse sijn E.e refereren hem door seeckere persoon comende van Hittoe bericht te sijn, Cap.t Hittoe, aller der Hittockse pracktijs te hebben, het gebracht te hebben, alsoo hij verseeckert was dat sijn E. van Locko gaende haer souden achter Lis, daerop d' orangquays Woilan, en Baranb seijden geen oorsaeck te sijn, soo heeft gelegen ende het wederom t vant eedt, wat [illegible] met woorden hebben teeckent, twyffelen hij Barob des Belt te leggen, daer hij hem met [illegible] op antwoorde sulcx sijnes Becke te mogen doen, en alsoo met groot misnoegen gescheyden te sijn: Voorder haddes d' Orangquays[t] hem geseyt oorsaeck van sodanige ongeste te wesen, ende sodanige quaet, soo hij deselve gelijck Tangittoimesse, bij sijn E. geseyde hadt, In plaets dat bij den Quimelaga en Sidaga wat gaen Bitsarus, voorgenomen souden commissarissen, ende vergaeins hat vondes het advijs van Tangittoimesse te verwachten,

Naer middaghs arriveerde Cap.t der Kirnan met de nieuwe Corcorre van Boij Varia, om welcken te halen hij gesonden was, en het verkeringe van Quilsapoutij met d' Orangquays van Lounetan en Tamires, refereerde datter onder de boeren groote [illegible] was, ende die van Cay[...] tot ons siele gesinden waren, rondt uyt seggende, soo sijn E.e daer met eenige volck ende [...]schepen weder vertrecken, dat hem altijt getrou en getrouwe souden sijn, ende den Quimelaga nimmer gehoor geven, en datter wel 30. vande principaelste Orangq.s op Latto Holon gesworen waren,

Niet lange hier naer sijn de persoonen van Rossenive van Hittoe weder gecommen die door sijn E.e gesonden waren om te onder taes offer Negerijs Nau, Bonau, Hennelo, Hiuetona, en Hunaly, daer wederom onder geboorsaemheijt van: Weffes van Rossenive souden wilen begeeren om door dien middel gerust te mogen leven, en van d' Hittoesche tyrannie ontslagen te sijn, ende brachten tot antwoordt, dat sij wel

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

bekenninge weder haer onderdanen ende vrunden van die van Ros tenimer
te zijn, ende ooch tot daer wel geneijgt, om vande Hittoesen door oor-
saeck dat als slaven getracteert worden, ende geen meer te van
haer eijgen Nagelen zijn, ontslaegen te raecken, doch dat soo lange niet ider
ende Mattaram ach mal anderen verbonden waeren, dat haer qualijck soude
bevanckt sonder connen separeren, doch dat eenige der meeste die wel t alsoo
In gemelte Negrijs veel geweest zijn, wel gedeformeert was. voorders
dat sij door Cap. t van Cap.t Hittou, al weder van Lurika quam, naer
boven In haer Negrijs gebracht waeren, ende soo t scheen met groote
vrese bevangen, begeerden op gemelte Rotsemeer, dat als onse Jonge
daer quam die sijn E. In haer saecke weder wesen, dese bevindinge
heeft t sijne E. goet gevonden in Int Wicke te treas, ende daer niet
langer niet te wachten, ten eersten van besonder Cap.t Hitter sijn
voornemen begint op te treden, ende eer lange wel sal quaet moeten
voorcomen —

Den 11.en Maert hebben t fort vertrocken, ende van binnen Inde punt aen t strandt
niet een Logement voor d' officieren verhuis, ende haer hadden daer geen
(margin: Het fort gecommandeert door [illegible]) punctes ofte rogelen sijn, twee corps du guardes gemaeckt, waer In
de soldaten gelogeert sijn, die sijne E. soo rae aelcd claer was, beneden dese
comen, ende de prince heeft een groote Caperboom Int midden
vant pleijn, laeden, cutten wesen, soo dat die van Lurika niet sal
connen sien, waer dat onse lichter begrepen hebben ,

tegen den avont heeft t sijne E. quitesse beghoren, d' Orangkaij van Coijan
ende tanghitta meden, Int nieuwe fort doen comen, ende daer voorgesonden
morgen vroue, den Cap.t, Fiscael, ende Sr Rolof aende Sidara, ende
quam Lagas te senden, alsoo in van niet hinger was, acgiete niet langer te
bevinden, om haer affte vragen hoe van meeninge sijn, offte die Coninck
dat t weten naer comen oft niet, om out daeronder te regieren. Staen
soo geen blootijx antwoordt bequamen, dat sijn E. goet vondt van
Negrij tot Negrij te gaen, ende haer affte vragen. wie dat die Coninck
van Arnathe, ende den prince van Nederlandt beijde gesproken. om te
beswoonen. dat wij den oorlooge niet en souden (contrarie als ons naerge-
geven wordt) als anders gemeen die de contrarie, niet en willen naercomen
sterx sij ooch voorders In vreden gelaeten te sijn —.

Onterent middernacht quam de Corporael Ottelemeken, ende Baijnala. ende
Jongh, rapporteerde, dat Cap.t Matthijs Hattinga, mits door vrese der
Javanen, asmede die van Ottemekij mette haer t, ende Sr Sethaler Hamran
van Larriquen bij gevaer daer voor te comende sijns, om op Kretton
Jason te maecken, gedrongen sijnde, sekere Javaense Jonq op Hil
geancket, veroovert, ende die 9 dese anders pas so gebracht had, sijnde
17 man uijtgenomen twee die naer Hitto geraeckt waeren, maer
nadergaende ooch bevonden In alles 15 stuck, dewelcke naer examinatie
bekenden vanden Coninck van Mattaram gesonden geweest te sijn. om de
Nieuwe Cap.t Hitto te begroeten, ende haer Rijs die op Lombocq voor
haer gekocht hadden, afgien te verhandelen. ende dat sij door de Noorden
winden verdreven waeren, die buijten om te loopen, maer dat van geen
andere Jonghen is wel ten, dan alleen vande Jonq van Cap.t Hittoe die
desa maent verwacht wordt, ende 3 chineese Jonquen van Coruat sijn
gevaren, ende haer reijse naer Ceram hadden genomen te hebben,
voorders dat onlangs d' gevangenis is soon vande Maringo van Hittoe
was. omme den Janse verwacht gesonden om hare moorsche Religie over,

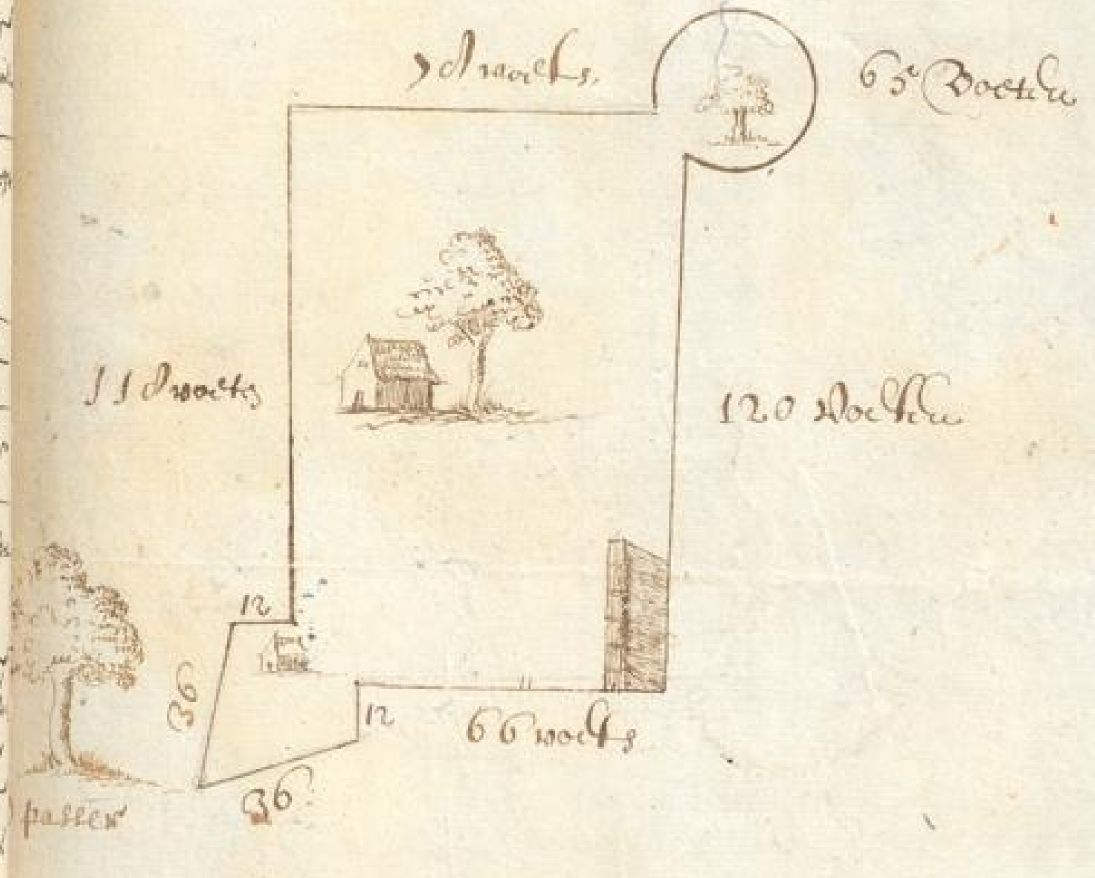

Nota d'muur 16 ende 15 voet dick
hoogh 10 a 11 voet
d'borst weringhe 3 voet dick

trecken te worden, Et. In de corps du guarde bewaert wierdt, mede dat oper
Jonq. goede wacht gehouden was, op dat der gevangenen niet verminderen souden
worden, mede dat sij der twee eerste Tenisdoer Sawanij, aen't fort gebracht
hadden,

Den 12.en Heeft Sondachs rapporteert de d'orangq.e Langhitomsij, dat hij sekeren
van Hittowijn, op tartijs altijt Corcorre gewees te sijnde, bericht was.
Larghuijs alle alle d'opsitters, ende Panijaerts oft mattaroijn hadden doen
spreken, dat sij niet en souden seggen van't geene sij op Lurilla gehoordt
ende gesien hadden, maer dat sij hem daer niet souden laeten gewerden
als de d'andere orangquaijst quam daer hij sijn valgeir geest te ge
opinieert, seggende dat hem 2 van onse Corcorres naegejaecht hadde
mitsgaders andere logijes mede. waerdoor hij beschreven d'ehuwoordige
tegens ons op te sitten, die naer alle apparentie sijn doch soo veel
beter kan als wij.

Item dat de personen Et. Rammus, die men meijnden op wege sijns door
die van Cambello aengehouden te sijn, van daege weder om gecomen
te sijn, doch in was maer niet telegaer kan op hij lijden te mogen gaen
rapporteerende. terwijl op Cambello waeren, gesien te hebben, datter volck
van eene onser Chaloupen, aen landt gewest te waeren. om voor 1 a 2
Realen aen visch te coopen, ende maer voor een quaert becomende sijn
Zee datelijck t'stercken: dese personen van de chaloup der mede te sijn.
die op Maendachs voorleden van't casteel gegaen is, doch dat naer alle
apparentie weijnich sal vaerdt werck, niet voorder is geweest comen comen,
ende dat de eerst te gecomen. Et. onder verwondelingen oper Chaloup hadde
willen uijt vaeren, doch door die van Cambello belett was. mede dat sij
Int quertoms ontrent 40 matrijsen, Et. daeronder wel 5 a 36 met
Roers, ende musquets voor haer hadden sien trecken,

Ontrent te negen ures committeerde sijn Ed. den Capt. Verheijman, den
fiscael, ende s.r Roeloff naer Lurilla, met de Corcorres Titowaij, Bor
Maria, Et. Papira, ende Sidaga. off te vraegen, alsoo onse affairen
aeghier verricht hadde, ende seer traeghs. vermits onse soldaten, niet en
fortt ende siet aen dicht binder Riviere bestreckt waeren, niet des
te bestrecken, of t hij den eerst te van sijne conferentie weder naecomen, off
niet, ende hoe van sints was, off dese oorloogh tegens ons te continueren
of niet, ende soo tot geen nader resolutie quam, dat sijn Ed. van
meijninge was naer de eerste Negrije te gaen, Et. haer aen te seggen,
wijle dat van sints waeren sijne Ma.t van Ternaten, ende des Prins van
Nederlandt te gehoorsamen, ende daeraen natelijck aen ons te leveren, die
met vrede souden laetten, maer alle der gelijcke die tegens ons, ende
haren Coninck oorlooghde. de eenige haer welmaeng te verwachten
stondt; de welcke weder om comende rapporteerde, hoe dat voor Lurilla
comende. de witte vlagge uijtte fortt by Cap.t Hittoe gemaeckt, waerop
ende sij daer tegen de witte vlaggh, hadden doen uijt steken, ende
waer toe gesproken dat dadelijck een prauw. aen ons boordt wierde sende
die oock terstondt met een persoon vande Sidaga, quam, tegen den
welcken sij seijden, dat weijgens sijne Ed. aende Sidaga. gesonden waeren
ende aen hem versochte dat hij eenige ostagiers. aen boordt gelieffde
te senden, om s.r Roeloff daer tegen aen landt bij den Sidaga te
laeten gaen, de welcke daer op aen landt gevaren sijnde, quamen terstondt
terstondt weer Collanoquo Hanaije aen boordt, daer tegen s.r Roeloffs

Wiern aen Landt vervolgden bijden Sedaga, die welcke sichtelijck te kop-
lijckheden, ende den dat t Ed. begeeren verstaende, In presentie van Quime-
laha Sabadijn, tot antwoordt gaff, dat hij sijns Coninck dat t Ed. brieff
soude naercomen, gelijck sulcx wel bleeck aen t overtreden van die van
Way, twelck noch buyten sijns Coninck last t was, ende dat op sijn Ed. ver-
socht hadt de soldaten van Lochoe weder lichten, ende hem sulcx bij sijn Ed.
niet ingewilliget was, voorders dat sijn Ed. hem beviel op het aenhooren
van Quimelaha Sabadijn, daerop hij seyde sijns Coninck bevel te sijn Sabadijn
niet hier op te rechten, als d' andere quimelahas lichten, ende niet hem naer
Ternate voerden, twelck sijn Ed. wel wiste noch geen tijt te sijn, ende niet
anders als de kinderen benden onder brachten, te besluijten hadt, twelck ooch
naer sonder comen, beschuldigden sijn Ed. te willen afsteggen, dat hij hem
van wegens sijn slechte Ed. de vast tes weder excuseerde, beloovende soo
haest t' selve uyt was, sijn Corcorre affte setten, ende sijner Ed. t' twee
selve souden moeten wesen, te sincken, Ed. sijn afscheyt te nemen, om weder
naer sijn coninck te vertrecken. seggende voorders dat sijn Ed. dat sekere
souden ontlooven, dat hij geheel vande quimelahas hier souden lasten, ende
Quimelaha Sabadijn niet en conde hij saeck plaets t' stellen voor Ed. Orang
Dua van Lochow, die sijn Ed. tot hem gebrochten hadt, af t Landt dede, ende
anders geen raedt tot de saecke en wiste, vreesende het vast naer de Nege-
rijs, antwoorde sulcx geen dient te betamen, doch sijn Ed. daer hij sijn
geheel te connen doen, ende dat de wapenen bij hare noch geheel waren,
ende op d' onse niet en souden attenteren, voor Ed. alleen sijn Ed. begon, wan-
neer geen noot saecke t souden sijn, haer te verweeren; Ed. soo veel de matsijs
of te andere vrienden Hatulahas aenginck, daer niet conde sijn Ed. sijn wil
doen, seggende wel dat t te gebben de selve te doen vertrecken, maer niet
te dij bineden, waerop hem gevraecht sijnde, off hij de Coninck vijandts
niet meer en waren, ende den selven dagelijcx afbreuck soeckten te doen,
seyde daer van niet te weeten, maer sijns Coninck last t Ed. brieue te moeten
volgen: vragende wie ons gebooden had, ende meer andere woorden, doch
seyde, dattet selve maer een gelijckenisse spraeke, ende dat van Amboyna
te weten het last wel alleen gecommen hadden, maer geen Negerijs, alsoo
altijt onder den coninck van Ternate gestaen hebben, daerop hem ge-
antwoordt sijnde, dat Amboyna Ed. d' inwoonders van dien, niet die swaer
gecommen waeren, seyde daer uyt te begrijpen dat wij al die coninck
eijndelijck naer ons soeckten te trecken, doch den Coninck Ed. sijns staet daer
niet gebonden liet, alsoo hem voorders dat t is hadde, soo dat uyt dese redenen
niet anders te bespeuren is, off die Coninck Ed. Sedaga sijn besien quijtten,
want den Coninck In sijn brieff aen sijn Ed. geschreven, wel expres versoe-
soeckt, dat hij voor dit Jaer de vrucht vande Bruindelinges mach hebben,
ende de Sedaga geen mondelinghs antwoordt, dat geen last is het t
de vreemdelinges vijantschap te bevrijden, Ick begrijp dat hij de last langes
niet onse handt uyt het vuijr soeckt te halen: Hiernae brocht den ge-
lijckenis een tegelen 3 steenen in een triangel, daeronder bedijende
Lochoe, Liliboij Ed. Cambelo, settende voorders een steen int midden, twelcke
hij seyde Quimelaha Sabadijn te sijn, ende daer op een clappus dop, voor den
Coninck van Ternaten, twelck gedaen sijnde trock een steen uyt die triangel
welcke Lochoe was, daer mitte nu voor quimelaha Sabadijn het hert te
den clappus dop voor sijn coninck, van boven neder viel, vraegende daer op
of te t selve wel vast conde, twelcke hem beantwoordt is, ende ooch soo
een troues gelant voor sijns coninck was, Ed. vreesde sijn, dat wel mach
conde t selve staende bleeff, maer soo hem, bij de quimelahas Lochoe Ed.
Liliattou op Lusulla hielt, Ed. hadde vraecht ende gelooffde, onmogelijck was

Dat iets goedts verrichten conde, hem daerenboven voorgehouden, hoe schelm-
achtigh Carquin als mede de quimelaha gehandelt hadt, ende al sijn volck
op de moluxsen doen sneuvelen, hierom nimmermeer te verschoonen, ende oock
eenige clijne Negrijs op Hitto belast 't nare 't gebiedt te brengen, alsoo
sijn Ed. geschreven hadt, daer te vrede der kinderen, ende dien gelijcke
Schelms stucken meer, onder andere eenige orangcaijs op Hittoe geseijt hadde
dat sijne Ed. doen, als van Liciela vertrock met 2 Corcorren hadde doen
naer jagen: op twelcke de Sidaga antwoorde met Carquin alle, ende de sijne
geheel voor te hebben, ende oock van sijn voorder of te quade acten niet te
weten, ende hem oock niet belast te hebben iets te doen of laete laten, ende soo
sijne Ed. hier vernam, hem daeromme conde aenspreecken, hem oock aff
vragende, off de twee clijne gevangenens van Verij, als oock die gevonden
op Lettiwacken gedurende desen laste tijdt, niet weder om is sonder geschieden,
crijgen belegh, gelijck voordesen, dat wij alles wel weten hebben, maer alsoo
iets verhoorden, altijt tiada tiada, tot antwoordt gaven, doch de twee ge-
vangenen van Verij, als sijn affscheijt bij sijn Ed. quam nemen, alsinde wel
onder sonder belieften, waerop hem weder gebracht sonder weerom met sijn
corcorre, volgens de belofte, op Sr. Roeloffs vertreck, niet bij sijn Ed.
gecomen was, antwoorde hem bij sijn volck aengedient te sijn, Sr. Roeloff
op sijn vertreck geseijt te hebben, dat hij de corcorre dan daer als sonder
conde aenbrandt laeten, ende daerom vervaert was, ons voorder vraeghe
waerom die van Locho niet bij hem is gecomen, seijde dat eenige van Locho
om op lichten Rijs te halen gevaren sijnde, door de Cambelloese gekeert
waren, ende aengeseijt dat sij daer volgens die last 't van bijder de quimelaha
bejaeden weder quamen, bindes ende gevangen nemen soude, ende of sonder
hierop geen order hadden, van haer plaetse te begeven, daerop de Sidaga
weder dede, noijt van geen quaetheijt beschuldight te sijn, ende naedien quimelaha
niet is behoeft te vragen, ende oock off sijn Commandeur tallige vrije hadt
onder sijn vertreck onder drachtigh, dat sijn Ed. tot bescherminge der Cochelen
een fort op Locho souden maecken, daerop bequam hij tot antwoordt, dat
sijn Commandeur belast te niemandt als d' Hollanders, alleen aen te houden, maer
dagelijcx contrarie bevonden, ende oock behoorde te gedencken, die goeden
dienst, die wij sijnen commandeur, ende die sijne in ternaten doen souden eenige
voordeel daer voor te genieten, ende soo ons niet hierder schrijvende sorght te
coomen, wel in ternaten moeght geweest sijn, ooch hadde de Sidaga sijn
stuck canges langs gelaten, daer uijt te beproeven, een weijnigh goedts in
't sijn hert, op dit bevonden rapport heeft sijn Ed. met die voornemens de
Corcorre alange, ende d' arangbaij van Tanguttowimbi, affgewaeijt
om de clijne Negrijs die Poes te vertrecken, ende te onder laten, off sij tegen
voordesen door Tanguttowimbi, sijn Ed. hadde doch aendienen, weder
toe laten,

Adij 13 Merte smorgens is sijn Ed. met de grootte Corcorre ende die van Ema.
van Locho gepassaijt, ende voorbij Liciela gepasseert, daer haer veel
Kijckers, maer geen Bacharangs, als voordesen, uijtgoorden, ontrent
middagh quamen voorde Negrij Lochu, alwaer de corcorre alange met de
Arangbaij van Tanguttowimbi, ende Mardijquers, daer d' Orangcaij van Locho
op waerde vonden, ondertusschen met vrees van geen ontmoeten ons d' arang-
baij vande quimelaha, ligger Sidaga, die wij souden te soecken ons
voorbij passeerde, malcanderen tot 't sterck papegaijs aennamende, waer
uijt niet veel goets te presumeeren is,

Tanguttowimbi comende aen sijn Ed. boordt rapporteerde, die van Negrij
Lochu tot antwoordt gaven, dat noch wel van voorige resolutie ende meninge

waren, maer dat echter niet ons niet is door ten spreecken, alsoo ternatanen
In haer Negry ende Bossen waeren, om daer op regardt te nemen, ende
datmen haer op Lucilla had doen spreecken, met niemandt te spreecken
als met de quimelahas, of t haere gesanten: Item dat de haer bevoegt hadden
Inder vrede, daer op haere andere vlucht, of de eerste Negrijs verstrocken
waeren, ende nu echter andere seggen, vreesende dat sij veel saecke hadden, dat
die van Locko, daer waeren, daer niet sij niet is vermoegtes, of te vrede
spreecken, ende oock niet van meeninge waeren, haer onder de selve te
submitteren, off slavernij langer te gedoogen, Ende eyntelijck tot de conclusie
Nota dat op Lucilla ontboden waeren, soo twas om te fortificeren, hier niet
van sinte is waeren, ende wederom gekomen sijnde, soude de t tracte soecken
onder pretext dat wij haer gedreygt hadden, ende als geen gehoor was
ons weder commen waer schouwen, off de welcke de Tangittermelsen doen, om
alsdan niet de Vorsten te commen ende haer tot gehoorsaemheijt te dwingen,
Desdato heeft t Tangittermelsen, die van gemelte Negrij naer Amis gesonden
niet tal t, dat hij ontrent middernacht, met de praeuwe op haer straet
sonder versuymen, gelijck geschiet is, maer heeft t door manquement
van de praeuwe, ende schijnt genomen, ende niemandt vernomen,

Den 14e Maert smorgens quam Orangquay Parmatta met sijn Orangbaa te
ons voor Locko, soo wij van de Wal laten, om naer Amis te pangays
daer wij ontrent ter 8 a 9 uren arriveerden, ende d'andere Orangquaij
van Locko by sijn E. gingen, ende gemiscontenteert scheenen, dat Tan-
gittermelsen gevluchtet ende derwaerts gingen, soude haer oock te keeren,
daerop sijn E. antwoorde, dat hij gegaen waer ende wij te prepareeren
alsoo d'Inwoonders sijns met de quimelaha Mattatan gedreygt te
hebben, met die van Locko niet is soude spreecken, behoudens tgeheel hier
vertrouwinge gehij hadden, soodat wij verjaecht tgeheel sijn E. haer niet
seer genoegt scheenen, te meer als sijn E. seyde, dat hij geen oock goet
rapport van sijn wedervaren gedaen hadt, niet lange daer na quam
Tangittermelsen aenboordt, ende seyde dat de wachters, ende de gehele
die te nacht op t straedt waeren, doorgeslaen sijn, maer andere middel
gebruyckt hadt, ende niet sijn prauwe, en t kirck wegens wieder vande
alsoo maltaedenes plaetse hadde gesegdt, ter oorsaecke dat de ternatanen
de wacht hielden,
Ongeveer middachs quam Tangittermelsen met sijn Jongste broeder die op
Amis woont, aen boordt, sijn Ed. refereerende, met gemelte orangquaij
vriendelijck int Bosch gesprocken te hebben, ende sijn broeder met kracht
om te doen wat sijn E. niet te seggen hadt, waerwijt veel tanis, dat sij
gants partijdige waeren op die van Lokar, noyt uijt seggende, ende die van
Locko niet te vreesen te laten, de voorder redenen waeren meest t van een
Inhoudt, als die van Locko, namentlijck wegens t socius van de t tracte
Negrij of te plaets daer weijnige gewelt uijt commen doen. ende waer mede
gepraktiseert was, ons hier soude laetten weten,
Voorder verclaerde hij, dat Carqui Aly, ende den quimelaha gebitlacht hadden
dat niet naer ternate soude gaen, ende soodaer toe quam alle d'Orangkaijas ende
Olisivas hier soude gesien belitten,
Wat aengaet de Olij of t provintie van La Alla, met haere 6 dorpen
meenden sij dat haer soude voegen, dat wij derwaerts niet is soude gaen
alsoo veel troubel waeren, ende apparent niemandt daer soude vinden, oock dat
het Hooft t van La Alla, door de quimelaha op Lucilla was getrocken, om hem
van haer die te beter te versekeren, ende wel 100 ternatanen. of t quimelaha
gesonden daer gecommen waeren om wacht te houden, dat niemandt met ons
spreecken souden,

Onder desen middach quam de broeder van tangietta limissa van Lochoe rapporterende
dat de Negorij Pratiro van Capaka, daer hij onder op sijt staende was, ver-
meinde desselve door de ternataenen genomen te sijn, hem versocht ende g.
Verhoopt te hebben doot te schieten, maer door eenige dapper compareren, hem aen
sijn sorcketien te mindere beletten te sijn, ende met weynich uytgelevoerdt was, met
verkeeringe, soo verder quam, sijn lieden sonder cost bes, die mee sonder aenom
sijn van Amis vertrocken ende omtrent 2 a 3 uren sydt nacht voor Lochoe
gecomen,

Den 14en Maert s'morgens is sijn Ed. nae t fort gegaen om te sien off 't nu aeld volmaect
was, bevonden t volgende quam, dat voor yder Nagiu ghaer vertuijnge 100.
vierlantes van hout souden maecken, om daermede t fort rondtsom mede
te besetten, op dato vonden, oock eenige watervates, ende eenige porthen, door
ons op gesteken mede gebracht, om in tydes van noodt te gebruycken, int
fort gevonden,

Des morgens verscheidene Orangcayen van Lochoe, gaven sulcks te kennen bericht te sijn
datter geen meer Jonckn. op Manipa gearriveert waren, als de drie die
ons Jongst verbrandt, ende daer van de helft int bosch ende portugesen
bij de quimelaha tot sijnen assistentie op ontboden, ende aldaer 40.
vreemdelingen, sommige op Lissidi ende Cambelo woonachtige, onder eenige met
het vertuinge Jonge van Bangaij ende Xulla gecomen, op kirilla, ge-
arriveert waren, ende tot dien eynde quimelaha Lochoe, om op aldaer goede
ordre te stellen, sulcks derwaerts op Lissidi, ende Cambelo gewent t
te sijn, oock van geen andere Jonckn. binnens sye op Boeru te weten, gehoort
te hebben, hier wel te gelooven t landt, alsoo de Corpor. schoot, wel die
per schepen bekant, soo eenige vertrecken op Amblauw, oft daer ontrent
verscheenen, ons hier datelyck te laeten weten, doch is te presumeeren dattet
eenige nae Ceram Laout, als voorseyt, geloopen sijn, en gaen daer te ont-
houden, tot dat onse macht vertrocken, ende de nagelen geplunt sijn, dat
wel int Jongst eerstent 't oost kenter mousson, ende nae yders seggen
een groott gewas sal wesen,

Sijne Ed. in aeld goet genoeghen gestelt is mede de Raedt ende de Corter
van Titowaij gegaen, om mede de Capt. Westerman (die sijn leven wekom
effen quaet is ende niet gaen can) te beschaeren, hoe de saecken voorders
souden aenleggen, proponerende offmen mede de Tongen, eenige nae haer
keerde, ofte t op Manipa ende Boero souden gaen, om te sien off daer noch
eenige Jonckn. gecomen waren, dan offmen, om t volck wat te ver-
vaersgen, naer Cambello souden schicken naedemael Wedicom op Luccla
mochten, soo gae t de macht uyt Battavia gecomen is, ende soo nae
Cambello gaen offmen hetter onder de clene Negorijs sal aendoen om
de landen, de vastheit van Capt. Hitto te kennen te geven, ende haer vrees
uytten soort te praten, ende tot redelyckheit te vermanen, dan offmen
hier om redenen sal naerlaten, voorder offmen de aengehaelde Joncke
op Lissidi tegens vervoerder, die door malcker gevoert worden, met de
acht persoonen daer noch bij sijnde, sal aenhouden ter oorsaecke dattet noch
twee van Way eerst laten, een comp.r. slaeff, twee vandes Coopm.-siroy, es
van oitteningh, onder t hier landt van wapenen gevangen, ende des ons
gelooven Drangiakt ende Fransman, ons niet overgelevert worden, met
tegens sonder dat aell onse gevangenen, In sijn Ed. absolutie gedeclareert
sijn, dan offmen deselve Joncke ende persoonen, sal vrij laeten,
Op aell dese propositien bij sijn Ed. ende den Raedt gelett synde, is eendrachtelycke
geresolveert, ende goedt gevonden, mede de Jongen nae 't Cambello te keeren,

ten aensien dat geen sekerheyt hebben vanden Jonqⁿ op Bonro, het welcke
waere synde, souden de Luitenant Rissen apparentelyck hebben cunnen
werden, ende ooch ter oorsaecke dat vele siek volck hebben, die dagelycx
mette siecken swaeren, door dien niet anders als pappedo, of t' drooge payen
hebben om te eeten, E. dienvolgende werdt dat gaer tegen dit aenstaende
nacht wordt verfrissen. Item datmen met de presente Jongens op
Dulla niet [illegible] sal aengaen om Carquiri [illegible] syn voorgenomen te contrarieren
ende te vergunnen, dattet volck niet sich gebracht wesen, maer datmen
van Dalouro naer de pas van Pikierino sal ommes trecken, om aldaer de
cleyne Negeryes, of de oorlog van Tanghittocaner en malcanderen te doen comen
ende daer aen te setten, de Raedt van Capo [illegible] niet te voeghen en
geen besondere bezwaren te hebben; voorder datmen de Jonq van Lissoen met de
8 persoonen om redenen boven verhaelt sal aenhouden, aen Abdul Rahaman
verschoonen, een Brieff aen d' orangquay van Lissoen te wesen schryven, ende
daer in advyseren, wat ons gemovieert heeft t' daer Jonq niet te nemen,
Item dat soo wanneer de Gedaga syne belofte [illegible] voert, de Jonq ende
t geene daer aen dependeert, voort gerestitueert sal werden. Presente
dese resolutie waeren, syn Ed. Cap. Verthman, de Fiscael Faber, de Koopm. Jan
Outgaertsz, Roeloff Gerritsz, E. Pr. Nuyts secretaris, ondertussen [illegible]
wordt syn Ed. bericht, eenen Harmen Gerritsz van Linges, gesecht te hebben
by den quimlaga te wesen waeren, die daerop datelyck ontboden, ende
in d' boeye gesloten wierdt,

Des selven daechs ontboot syn Ed. d' orangquay van Lotbot, ende seyde hem
dat van meeninge was t' saments te vertrecken, alsoo voor hem niet meer
te verrichten was, ende door verscheyden rapporten verstondt datter geen
meer Jonqen, op Manipo of Bonro gecomen waeren, waer recommandeerde
deselven goede vruntschap ende eenicheyt, met de soldaten te houden, de selve
des noots synde te assisteren, gelyck ooch aen haere syde voorgenomen
sou worden, E. t selve belovende [illegible] vruntschap daer affscheyt, ende
seyden syne Ed. alles trouwe toe: [illegible] recommanderende
van [illegible] quaet oogh. [illegible] aen syn Ed. [illegible] Lagoni, met belofte
vandes gouverneur in alles de handt te bieden, hierop heen voor ons volck
vruntelyck vertrouwt wierdt,

S' avondts nam syn Ed. affscheyt van de soldaten int fort de Rheeberg
dat om redenen der natie alsoo gebruyck vindt, ende sprack deselve alles
t' samen een maent int lyff, ende beloofde hen, alsoo claechden dat niet te
eeten hadden, als drooge ryst, ende geen gelt om yets te coopen,
datelyck soo rat eenige schip off jacht arriveerde, stroure te sende, daer
daer voorder een pott ongelt van 60 carmes groot met arack [illegible] geven, om
onder malcanderen te deelen, mitsgaders 250: [illegible], daer se haer mede vrol.
mogen maecken, doch 't volck was vaek gemoet, E. beloofde syn Ed. haer
als soldaten niet eerlyck te sullen dragen, ende soo haer iets ontquam met
een talla tot [illegible] daer gelaten, onder Domine [illegible]
te senden,

By vertreck quam d' orangq. van Lotbot, noch eenmael begroeten ende
recommandeerde hem syn Ed. goede gratie, [illegible], dat die van [illegible]
daer hadden veel gesuffert, wegens het aencomende [illegible] volck, hierop
se hadden moeten [illegible] om de [illegible] te [illegible]

D' orangquay beloofde syn Ed. volck eene te senden, om soo t' moogelyck
waere te ondersoecken, off noch eenige [illegible] op eenige quartieren quaem
[illegible] se, ende soo [illegible] hierop Capaga off [illegible] te versenden
op belofte van goede belooninge, hierop die van [illegible] ooch te ver-
loven gestelt.

Ongevaer t'savonts tenegen ures syn gesamentlyck met d' Hongie van Lochoe vertrocken, ende s'morgens voorde dat van Lessidi geanckert alwaer syn E. aen d'orangquay tanghittolmisen, om tyt te winnen belast by nachte syn eenige volcks naer Lonis te senden, om d' orangq. van syn kleine Negeryë te roepen,

Den 16en Maert. Donderdags vroech tanghittolmisen, met het opgaen der son, eenige volck gewaer, synde vande Negeryë Loyn, Nauw, Bonaun, Hinghelouw ende d'andere daer aenvolgende, daer van hy eenige aen d' Ed. gouverneur corcorre bracht, die vrientschap rapporteerden, daer gecomen te syn, met meninge om naer Cambeli te gaen, om daer door dat t van Capt. Hittor, te fortificeren. daer op syne E. haer aenseyde, liever naer te Lasths, ende niet te doen, dan t geheele de Coninck ende de 4 hooftden haer belast hebben, off dat sy een lange alt samen geruimt souden worden, ende t voornemen van Capt. Hittor, tot haer welvaert ruyneren strecken, ende hy die 70. ende meer Nagelen, die aende Compagnie schuldich is, met gewelt ende gewaepent soeckt te betalen,

Ende d' Hooft vertrekt met de corcorre alhier naer Hittor gesonden om het ... te versterken, ende des coopman te belasten goede sorge te dragen, ende van t gepasseerde op Lochoe, rapport te doen, de drie Hooftden tot voorsichticheyt te raden, ende haer te versekeren van syn E. gunst, ende te Capt. Hittor weder affscheyden om quaet voor te comen, cort hier naer quamen d' orangq. van t ... ende Bantonna by ons (doch die van Lessidi, waren stella, ende Loyn compareerden niet door brieven van Capt. Hittor seggende haer Hooftden op Hilla te syn) syn E. rapporteerden, dat niet es haddes vrienden compareerden, ende Capt. Hittor voort affgeslagen, sonder weten vande Coninck, de 4 hooftden, ende syne E. eenige fortificatie te wercken maecken, waeromme haer oock vertoogde de geschiedenis aengedaen waeren, de welcke naer vele goede vermaningen ende waerschouwingen, van syn E. ende tanghittolmisen, aller trouwe beloofden, ende oock seyde, d' andere Negeryë daer toe te sullen aenmanen,

D'orangquaye Arangbon, wierdt belast voor nyt naer Nau, Bonauw te gaen, om haer aen te seggen, dat syn E. haer eis woordt off tywel weder fortificeren, ende daeromme syn comste te verwachten, die onlangs daer naer weder com antwoordt bracht, dat die vande Negeryën alle gevoucht hadden ende d' orangq. op Hilla by Capt. Hittor waeren, ende hy maer eis woort hebbende, de corcorre van Oering wierdt naer Hinghelo gesonden om gelycke bootschap te brengen, ende haer aen te seggen, dat de Hooftden vande selve Negeryës Namelyck Hiccatonwa, ende Hitilacy by haer ... staende souden doen comen, ende d' Ed. Gouverneurs comste te verwachten, om niet hem te fortificeren,

Naerdat syn E. alles verricht hadde t geheele ter saecke noodich was, vertrocken van hier ende voor Nauw comende sond syn expresse met den man waer van 2 van Negeryën gingen, doch quamen dadelyck weder refererende, dat niemant met haer spreken wilde, ende de luyden voor haer vluchteden, dat de vrouwen ende kinderen int geberchte, ende de mans verschoonde haer eenige beruchte woorden: van hier voeren voor Hinghelo. alwaer de Coninck van Rossenive, Lattogallat ende Pouta, met de corcorre van Oering, door syn E. derwaerts gesonden, ter neder vonden, comende verclaerden, dat die vande Negeryë, tot antwoordt gaven, haer hooftden by Capt. Hittor te syn ende niet bevreest waeren affter comen, voor verhaelt.

syn Ed. een groote macht bij malcanderen hadt, maer dat die van Rossel-
inor naer het vertreck der Coromandel geloof souden geven, Ed. mede hare
vrienden souden, daer op syn Ed. hem derhalve aenleggen, dat Capt. Hutton
soude weten van d'andere Orangquast ende 's souders assistentie int marcheren voor
sorteren, off dat hi daer ontr des laet souden moeten dragen, Voorder
syn voorn. E. Larrique gesint lieet soude daer aen gelegen ter syn
hooch. de Coopluden van geheele comptoirs, gelijck syn Ed. Corcorn-
cs. vinden ons door den van Larrique gerapporteert, dat hij 70 Lbaar
ontfangen hadt: s'avonts ende des voornachts passeerden des heere van
Alants, Ed. quam syne Ed. te clock twaelff uiren int Castel, latende
der Coromandel aende ... van Orantuka leggen onder anderen dagen
naer daer geboorte gerepliceert, ende rieck hij ons 23 stuck voort
't Castel te versterken,

Notitie der gedane oncosten op de tocht van Locho, ende Manipa, gedurende den tijt van ontrent 6 weecken, Namentlijck:

280 7/8 Rea van 8en In contant. te weten,
12 a voor 4 potten sardijn, waer van een ander mardijquers gegeven,
18 ,, voor 2 paer kleedts betaelt.
17½ ,, voor 28 lb Boter, als vooren betg.
9 ,, voor partie gedrooghde vis
8¾ ,, voor 14 str. hoenders
8 ,, voor 2 cassen. als vooren betg.
5 ,, voor 100 schotelen.
6½ ,, voor wapen ... op Locho betg. als aen d'Fiscael Faber ende sr. ... gelevert tot verversinge gegeven, als sijnde naer de Manipa was gevangen.
3 5/8 ,, voor 29 str. gedrooghde vis onder de corcorras verdeelt,
3 ,, voor 6 str. hoenders.
1½ ,, voor een glas betaelt
3 ,, voor partie atsiar, caracam, ajuijn, ende loogh betaelt
¾ ,, voor ..., gengber, ende lamquas,
¼ ,, voor oude klappus.
3/8 voor balangat.
1 ,, voor coockpotten op de tocht verbruijckt
1⅛ ,, voor kleen pijnangs naer d'Ga. gesonden
4 ,, voor 20 hoenders naer de jongen gesonden
171½ ,, voor rantsoen der officieren ende burgeren soo die selve die het casteel bewaeckt, als mede op dese tocht sijn geweest in plaets van vleesch ende speck. ... tot provisie verdeelt
6 ,, voor een picol battatten onder de pangaijers

280 7/8 Rea van 8en a 51 stuyv. .... f 716 ,, 4 ,, 10

2 ¾ str. guinees linnen. Namentlijck:
1 ,, d° tot plaijs kleedinge
1 ,, d° tot d°, als het fabr° naer ge-sonden dat meest aen't fort gecon-sumeert is,
¾ ,, tot taffelgoet voor de Ga. gouverneur

2 ¾ guinees linnen a 4 r. ... . ,, 28 ,, 1 —
1 str. Potia Percaula tot cardoes linnen .... ,, 2 ,, 11 —
9598 lb Rijs te weten, /
320 lb d° tot provisie voor d'Ga. gouverneur
63 lb d° aende Orangkay van corcorras die met den luijtenant voor wijt wachten gelegen
45 lb voor den luijtenant tot verversinge voor de compagnie van sijn ... ver-bruijckt.
120 lb tot provisie van 6 soldaten die aende corcorra ontrent Waisian ver-ongeluckt is.

548 lb Rijs transporteren .... f 746 ,, 16 ,, 10

548 ℔ Rijs p.r transport . . . f 746 „ 16 „ 10

460 ℔ d.o aen 19 mandoraeks, te tyde als voorsz.,

1950 ℔ tot provisie van 14 Corcorren die naer de Manipa, tot het furneren der maccassaers vangaerden

1000 ℔ d.o aen 7 corcorren die op Loehoe te tyde als voorsz. in achtinge geweest

200 ℔ d.o aen de 8.n geconcurreerde corcor.

40 ℔ aen 13 gebanneerde ...

5400 ℔ d.o tot rantsoens der officieren ende Burgerije, soo die gebruyckt die het fort bewaert hebben, als mede op den tocht geweest te zijn,

9598 ℔ Rijs a 50 r.a t last . . . . „ 408 „ — „ —

8350 str: Sagou manoirquen Namentl.:

4040 str d.o tot provisie van d' 8.n geconc.n

4310 „ d.o aen d' orangkaeys Manipa ende Bonta, tot provisie naer dat hy haer corcorren vertoogen hadden, alsoo dat syn weder afgeprest wierde

8350 „ str: Sagou manoirquen a 5 r.a t duysent „ 106 „ 9 „ 4

108 „ cannes wijn, te weten:

94 „ cannes d.o tot provisie voor d' 8.n geconcurreerde, als om d' orangquays ende hitchen te regaleren.

14 „ d.o op de wederkomste van syn E.e aen d' officiers der burgerij, ende andere persoonen, als bedanckt hebben voor haer dienst ...

108 „ cannes wijn a 1 r.a t ... . „ 108 „ — „ —

126 „ cannes arracq. Namentlyck:

113 „ cannes d.o tot provisie van de 8.n geconcur., als om d' orangquays ende hitchen te regaleren.

8 „ can: d.o aende Nattaguen, ende andere orangq.s op haer vertreck gegeven,

5 „ d.o op de wederkomste van syn E.e aen officiers der burgerij en persoonen

126 „ cannes arracq. a ½ r.a 't ... . . . „ 160 „ 13 „ —

18 ℔ was tot kaersen a 12 stuv: t pont „ 10 „ 16 „ —

20 „ cannes clapperolie, tot provisie van de 8.n geconcur., als t schoonmaken van 't geweer, E.e Heer Lampsis gecommitteerde „ 12 „ 15 „ —

176 ℔ [illegible] tot provisie der ... „ 21 „ 16 „ 2

Bedraecht d' onkosten over Sees t'samen f 1575 „ 6 „ —

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg